БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 174 (13490) | 1971 оной июлиин 27, вторник | Сэн 2 мүнгэн

АГИТАТОР ҮБҺЭ ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ

Хото, хүдөөгэй ажалшад юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даалгабаринуудые бодотоор бэелүүлжэ эхилээ. Түрүү коллективүүдэй үүсхэлээр шэнэ табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хяагтын аймагай «Родина» колхозой малшад, таряашад, механизаторнууд иимэ үүсхэл эдэбхи гаргагшадай нэгэн мүн. Энэ үүсхэлынь хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжэгдэнхэй, колхоз, совхозуудай полинууд, сабшалангууд дээрэ баян ургасын түлөө, малай фермэ, гүүртэнүүдтэ ехэ һү һаахын, тарган мяха ехээр абахын түлөө механизаторнууд, малшад шармайн тэмсэнэ.

Партиин XXIV съездһээ хойшонхи үедэ ажалшан олониитын зохёон байгуулхы хүдэлмэри улам дэлисэтэй, улам охитой, улам абьяастай болоно гэжэ редакцида ерэһэн бэшэгүүд гэршэлнэ. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Үбһэшэдэй звенонууд сабшалан дээрэ гараба. Набшаһата тэжээл, үбһэнэй гурил, сенаж бэлэдхэлгэ түлэг дундаа. Энэ харюусалгатай үедэ малшад, механизаторнуудай, хүдөөгэй бүхы ажалшадай абаһан уялгаяа бэелүүлхэ хэрэгтэ туһалха, зоригжуулха гээшэ үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ хүн зоной дунда ябуулха политическэ, соёлой хүдэлмэриин хэмжээ ябуулгануудые партиин райкомууд, ажахын парткомууд, соёлой эмхи зургаануудтай хамта зохёоһон байна. Энэ үедэ үзэл сурталшад, соёлшод мэсэ зэбсэгээ барижа, мүн лэ нуга сабшалан дээрэ гаралсахаар бэлэн. Эдэнэй хажуугаар хүн зоной эрилтэ хангадаг эмхи зургаанай, медицинын хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгөөр ябажа байна. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагта дүрбэн агитбригада эмхидхэгдэнхэй, колхоз, совхозуудаар айлшалжа ябана. Иигэжэ үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд — политинформаторнууд, лекторнууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын бүгэдэ ниитын добтолгодо оролсобо.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци улад зоной дунда политическэ хүдэлмэри оншотойгоор, заншалһан гуримай ёһоор ябуулдаг юм. Эндэ 23 лектор, 16 политинформатор, 18 агитатор марксистско-ленинскэ үзэл сурталал, Коммунис партиин политика, шэнэ табан жэлэй зорилгонуудые олониитын дунда нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулна. Үбһэшэд, механизаторнууд, малшадай дунда ябуулха хүдэлмэриин түсэб эндэ табигданхай. Политинформаторнууд гурбан секци болоод хүдэлдэг гуримтай. Экономико, эрдэм, техникын туйлалта, коммунис хүмүүжүүлгэ, уласхоорондын асуудал — иимэ гурбан секци эндэ бии юм. Эрдэм бэлэдхэл һайнтай, дүршэлтэй хүнүүд: колхозой бухгалтер М. Р. Ерофеев, хүдөөгэй библиотекые даагша И. И. Бодров, һургуулиин директор А. К. Фёдоров гэгшэд эдэ секцинүүдые хүтэлбэрилнэ. Иигэжэ политинформатор бүхэн өөрынгөө темээр хөөрэлдөө хэдэг юм. Мүн «Знание» бүлгэмэй лекторнүүд хэдэ хэдэн секцинүүд болонхой, эрдэм ухаанай олон ондоо һалбаринуудаар лекцинүүдые уншажа байдаг. Агитаторнууд, политинформаторнууд, лекторнүүд тогтоогдоһон тусгаар үдэр — һарадаа нэгэ удаа улад зонтой уулзадаг гуримтай.

Никольск тосхоной үзэл сурталшадай олониитын дунда ябуулдаг хүдэлмэри олон янзын юм. Лекци, хөөрэлдөөнүүдһээ эхилээд, уулзалганууд, үдэшэнүүд эмхидхэгдэдэг болонхой. Эндэхи хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд — колхозой түрүүлэгшэ С. В. Устинов, партийна организациин секретарь А. П. Калашников, колхозой главна зоотехник О. Ш. Бубеев, ветеринарна врач А. С. Онтобоев гэгшэд үзэл сурталай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые хэдэг юм.

Политикын, экономикын, эрдэм техникын асуудалаар ажалшадай дунда нэбтэрүүлгын хүдэлмэри ябуулхаһаа гадна, ниитэ зоной культура дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэдэг. Жэшээнь, колхозой түрүүлэгшэ С. В. Устиновай ниитэ-политическэ асуудалаар лекци, хөөрэлдөөнүүдые хэхэһээ гадна, эстетикээр лекци уншадагынь һайшаалтай. Бетховеной творчество тухай, хүгжэм яажа шагнахаб, ойлгохоб гэхэ мэтэ асуудалнуудаар лекци уншаһан байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалиин гүүртэ бүхэндэ, мүнөө үбһэшэдэй звено бүхэндэ агитатор томилогдонхой. Үбһэшэд, механизаторнуудай, һаалишад, малшадай дунда эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргадаг, тэрэнээ олоной үзэмжэдэ табидаг, һүүлшын һонинуудые нүхэдтөө дуулгадаг юм.

Таряашан солотоной мэргэжэлдэ зорюулагдаһан үдэшэнүүд хэдэн жэлэй эндэ үнгэргэгдэдэг болоо. Энэ ехэ туһатай һайн хэмжээ ябуулга гэжэ бүгэдэндэ һайшаагданхай. Хэр угай таряашад, газар тарялангай мастернууд нютагайнгаа залуушуултай — арбадахи класс дүүргэгшэдтэй уулзажа, үнэн зүрхэнэй ярилдаан болодог юм. Таряашан солотоной бүлэдэ орохоор шиидэһэн залуу хүбүүд, басагадта аха нүхэдынь эхэ эсэгын юрөөл хэлэдэг, һайн һайханиие хүсэдэг байна. Иимэ үдэшэнүүдынь гоёор баяр баясхалангай оршон байдалда, бүгэдэнэй сэдьхэл хүдэлгэмөөр үнгэрдэг юм.

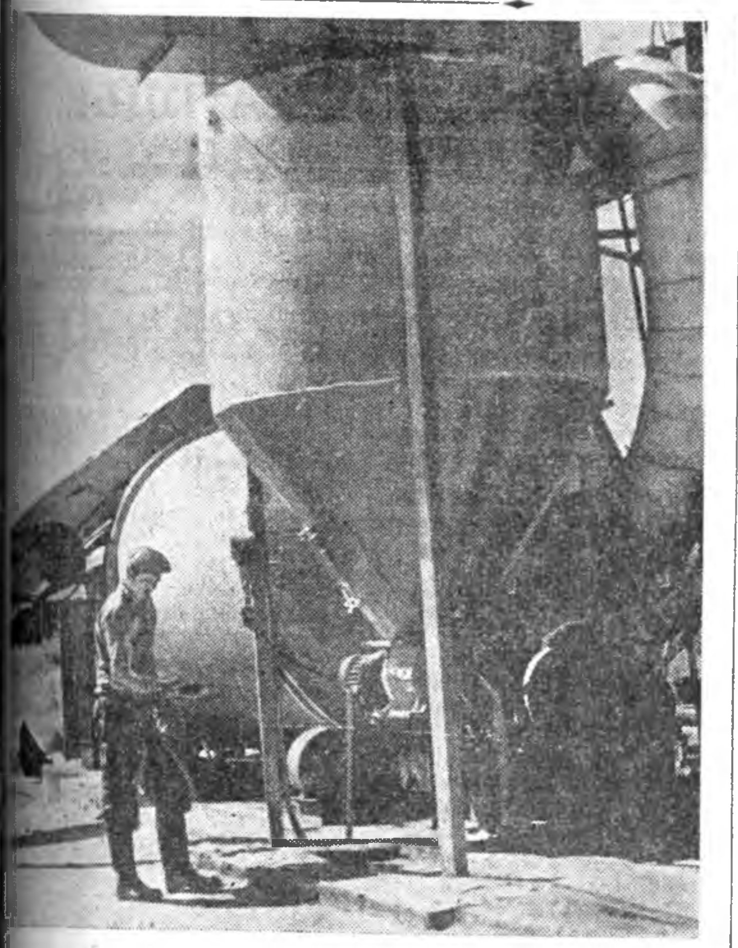
Мүн Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудта, Ленинэй орденто Борьёсгой совхоздо олониитэ ажалшадай дунда үзэл сурталай хүдэлмэри оншотой, тодорхойгоор ябуулагдана. Мүнөө эдэ ажахынуудай партийна комитедүүд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ ябуулагдаха политическэ хүдэлмэриин түсэб табинхай, үбһэшэдэй звенонуудаар агитбригадануудые ябуулхаар түхеэржэ байнхай.

Мүнөө үеын ажабайдал хүн зоной үмэнэ үдэр бүри шэнэ шэнэ эрилтэнүүдые табижа байна. Энээнтэй хамта ниитэ зоной оюун бодолой эрилтэ үдэр бүри ехэ болоно. Иимэ үе сагта олониитын дунда үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха, мүнөөнэй һонюуша хүнэй сэдьхэл ханааха гээшэ орёо хэрэг. Тиимэһээ агитатор, политинформатораар хүдэлхэ гээшэ ехэ харюусалгатай, хүндэтэй уялга мүн. Олониитын дунда политическэ хүдэлмэри уран хурсаар, тоб гэмэ тодоор ябуулхаһаа гадна, ажалшан бүхэнэй урма зориг бадаруулжа, шэнэ орьёл өөдэ эрмэлзүүлжэ шадаха, тиигэжэ ажахын шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь туһалха гээшэ үзэл сурталшадай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Ажалша ниитын дунда хүдэлдэг хадаа политинформатор, агитатор бүхэн хёрхо хурса нюдэтэй, һэргэг байха зэргэтэй. Зоной зохёон байгуулхы ажалда гараһан үүсхэл эдэбхиие саг соонь обёорхо, тэрээндэ зохихо сэгнэлтэ үгэхэ, олоной үзэмжэдэ табиха, дэмжэхэ, хүгжөөхэ зорилго табигдана. Мүн түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ хүнүүд политинформаторнууд, агитаторнууд болоно.

Партиин, тэрэнэй организацинуудай гол шухала зорилго юуб гэхэдэ, тодорхойлогдоһон хараа түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ олониитын хүсэ элсүүлгэ болоно. Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада олониитын дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай хүдэлмэриие улам шангадхаха, Коммунис партиин политика оншотойгоор нэбтэрүүлхэ, шэнэ общество байгуулха зорилгонуудые шиидхэхын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ КПСС-эй XXIV съездын тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ. Энэ зорилго бэелүүлхэ хамаг хүсэ шадабаряа оюун бэлигээ зорюулха — иимэ зорилго үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигдана.

ЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ—ҮРГЭН ДАЛАЙСА

Бултадаа—үбһэндөө

Манай совхоз зүгы барижа, мёд абаха тусхай мэргэжэлтэй болгогдоошье һаа, ажахыдаа байһан адууһа малые баһал һайнаар үсхэбэрилжэ, мяха, һү, нооһо ехээр үйлэдбэрилхэ ёһотой байһамнай элитэ.

Мүнөө совхоздомнай 1300 гаран үхэр, тэрэ тоодо 450 үнеэд, 8 мянга шахуу хонин һүрэг харууһалагдана. Эдэ бүхы үхэр малдаа бардам хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ мүнөөдэрэй тон харюусалгатай зорилгомнай болоно бшуу.

Алтай Дунгы нютагай ажалшад, малшад хэр угһаа хойшо сабшалангаал һайнаар харууһалжа, оролдосотойгоор үтэгжүүлээд, уһалаад, үбһэ ногооной ургаса ехээр абадаг гэжэ суутай юм. Байгша ондошье бүхы 700 гектар сабшалан дээрээ 3 мянган тонно шэбхэ гаргаад, мүн 570 центнер гэхэ гү, али гектарай 1,6 центнер аммиагай селитрэ, суперфосфат оруулаабди. Хабар эртэшэг хадын саһанай хатажа, гол горходой мүльһэнһөө һалахада һайрамай уһа хэрэглэн, 560 гектар газарынь нэгэ дахин уһалагдаа. Тиихэдэ 300 шахуу га газар хоёр дахин ундалуулагдаа. Үнинэй луговод, мүнөө пенсионер Гомбожап Дашапилов даажа абаһан сабшалангаа илангаяа һайнаар уһалаа, сэбэрлээ юм.

Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө сабшалангаймнай ногоон яһала һайн ургажа, бүхы дээрээ гектарай дунда зэргээр 20—22 центнер үбһэн абтаха аабза гэжэ һананабди.

Хэнэйшье мэдэһээр хээрэ ургажа байһан ногоон үшөөл үбһэн бэшэ, харин һайн шанартайгаар һүрилэгдэжэ абтаад, хорёодо оруулагдаад байхадаа үбһэн гэжэ тоологдодог ааб даа. Үбһөө шанартайгаар хаһа саг соонь хуряажа абаха гээшэ мүнөөдэрэймнай гол зорилго болоод байна. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэлгэдэ манай хонишод, һаалишад, малшад шадал зэргээрээ хабаадалсадаг.

Үнэтэ сагаа гээжэ байнгүй июлиин 12-һоо хойшо хэдэн звено үбһэндөө орожо, түүбэрилэн сабшажа эхилээ һэн. Эгээн түрүүлэн Дунгын-адагай һаалиин фермын хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн Николай Рампиловай хүтэлбэрилдэг звено үбһэндэ ороо. Эндэ нэгэ морин косилка, арбаад гар хажууршад Нуга гэжэ газарта түрүүшын гушаад гектарай ногоо сабшаад, зургаа-долоон һүри бодхообо. Эдэнэр 92 га газарһаа хамта 2000 шахуу центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй юм. Мүн Дунгын фермын Михаил Очировай, ахалагша хонишон Бимба Эрдынеевэй даадаг звенонууд үбһэндэ ороһоор эмхитэй һайнаар, бүтээсэтэйгээршье хүдэлнэ. Үсөөншэг хүнтэй звено байхадаа эдэнэр үбһөө хура бороодо оруулангүй абадаг байна.

Июлиин 18-һаа хойшо бүхы 9 звеномнай сабшалан дээрээ жэгдэрэн гараа. Тэрэнэй хоёрынь үбһөө машинаар хуряажа абаха оньһожоруулагдаһан звено юм. Тиимэ звенодо косилкатай нэгэ трактор, үбһэ тармаха, бухал болгожо зөөхэ түхеэрэлгэтэй хоёр трактор, үбһэ һүрилхэ оньһон түхеэрэлгэтэй нэгэ трактор үгтэнхэй.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ бороо ходо ороод, үбһэ хуряалгыемнай зарим тэды һаатуулна. Тиигэбэшье хамта дээрээ 500 шахуу центнер үбһэн һүрилэгдэбэ.

Ж. ГУНЧИТОВ,
Хяагтын аймагай Алтайн совхозой главна агроном.

Улаан-Үдын аймагай ...алгын туршалга-үйлэдбэ...иин ажахын мэргэжэлтэд ...олон хүдэлмэрилэгшэд ...ууһа малдаа элбэг тэжээл ...эдхэхэ асуудалда тон ... анхарал хандуулна. ...ахыда сенаж, үбһэнэй ...рил энэ жэлдэ урдынхи...а үлүү ехээр бэлэдхэгдэ... байна. Үбһэнэй гурил ...эдхэлгэдэ «АВМ-0,4» түхэлэй машина бүтээсэ ехэ...йгээр ашаглагдана.

...УРАГ ДЭЭРЭ: «АВМ-0,4» ...хэлэй машинын машинист ...фанасий Иннокентьевич ...отлыков. Тэрэнэй хүтэлбэ...рилдэг халаанай хүдэлмэри...шэд даабарияа хододоо ...үүлэн дүүргэжэ, халаан ...бүридэ 1,3 тонно үбһэнэй ...рил бэлэдхэнэ. Ажахын ...түрүү хүдэлмэришэдэй нэ...эн Ида Константиновна ...траханцева.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Туркменистан: таряагаа хуряажа дүүргэбэ

Туркменистанай колхоз, совхозууд таряагаа хуряажа дүүргэбэ. 58 мянган гектар дээрэһээ шэниисэ ба ешмээн хуряагдаад, сохигдоһон байна. Олон ажахы гектар бүриһөө 20 үлүүтэй центнер ороохо таряа абаһан байха юм.

Сүлөө гараһан газартаа ажахынууд орой овощ болон кукуруза тарина.

(ТАСС-ай корр.).

Ашхабад.

Вьетнам патриодуудые шууд сэхээр дэмжэлгэ

Совет-вьетнам хани барисаанай ба США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн вьетнам арадай хэжэ байһан тэмсэлдэ талархалгын һара манай орон дотор үргэлжэлһөөр. Ленинград, Тбилиси, Киев болон Владивостогто — хэдэн арбаад городууд болон тосхонуудта ажалшадай митингнүүд болоно. Американ сэрэгэйхидэй сохилтонуудые сухарюулжа байһан вьетнам патриодуудай нугаршагүй дура хүсэл ба эрэлхэг зоригоор баясажа байһанаа хүдэлмэришэд, колхознигууд, эрдэм ухаанай ба соёлой ажал ябуулагшад, Совет Армиин сэрэгшэд, һурагша залуушуул митингнүүд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Тэмсэжэ байгаа Вьетнамтай талархалгын хүсэтэ хүдэлөөндэ Совет-вьетнам хани барисаанай бүлгэм өөрынгөө туһа нэмэри оруулалсана. Тэрэнэй отделенинүүд Советскэ Союзай 25 город ба райондо байгуулагданхай. Мянга гаран промышленна предприяти, барилга, колхоз, научна ба һуралсалай институдууд бүлгэмэй хамтын гэшүүд болоно тэндэ хүдэлдэг. Гансахан лэ Москвада 90 шахуу иимэ гэшүүд бии, «Красный пролетарий» гэжэ станок бүтээлгын завод, Кислородно машина бүтээлгын завод, Центральна телеграф, Главмоспромстройматериалнуудай тусхай конструкторска бюро, 24-дэхи автобаза ба бусад тэдэнэй тоодо оролсоно.

ДРВ ба Урда Вьетнамай Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг посольствонуудые толгойлогшонор, тэдэнэй дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд, тэрэшэлэн ДРВ-гэй Национальна суглаанай саг үргэлжын комитедэй гэшүүн Ле Тхи Суен түрүүтэй Вьетнам-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци совет олониитын түлөөлэгшэдтэй хамта һарын хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсана.

Эдэ үдэрнүүдтэ делегациин гэшүүд Украинада аяншалжа байнхай.

—Совет Украинада ерэһэн түрүүшын минутаһаа эхилэн маанадые ехэ анхарал, оролдолгоор хүреэлһэн дээрэһээнь бидэнэр гүнзэгы ехээр сэдьхэлээ хүдэлгэн баясаабди, — гээд Ле Тхи Суен ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэһэн байна.

Совет-вьетнам хани барисаанай бүлгэмэй Украинадахи отделениин хэһэн ехэ хүдэлмэриие делегациие толгойлогшо тэмдэглээ, тэдэнэй тэмсэлтэй ехээр талархадаг байһанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө.

Бүлгэмэй отделени мүнөө Украинын найман городто өөрын филиалнуудтай, 200 шахуу хамтын гэшүүнтэй болонхой. Тэдэнэй зариманинь, жэшээлхэдэ, Хара далайн пароходствын суднануудай командануудтай вьетнам арад илангаяа һайн танил юм. Морягууд-хара далайнхид Вьетнамай Хайфон портдо хододоо айлшалжа, хүндэтэйгөөр угтагдадаг. ДРВ-дэ эльгээгдэхэ ашаае тэдэнэр Одессэһээ Хайфон абаашадаг юм. Хани барисаанай бүлгэмэй республиканска отделени Украинын ажалшадые аха дүү арадай ажабайдалтай үргэнөөр танилсуулдаг, совет ба вьетнам арадуудай хоорондохи таһаршагүй хани барисаа болон харилсаа холбоое саашадань хүгжөөн бэхижүүлгэдэ туһалдаг.

Вьетнам ханинар Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ ороо, Вьетнамай үдэртэ болон совет-вьетнам хани барисаанай һарада зорюулһан, Киевэй олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан дээрэ байлсаа.

(ТАСС).

БАРИЛГАДА ГОЛ АНХАРАЛ

Донецкэ областиин Дружковко гэжэ городто байдаг фарфорово заводой барилга ашаглалгада үгтэхөөр болоо. Эндэхи барилгашад тус заводые хоёр һараар уридшалан дүүргэжэ, ноябриин 7-до түрүүшын продукци абахаар хараална. Эндэ кустовой партийна суглаан боложо, тэрээндэ заводой коммунистнууд, мүн Донецкэ, Краматорско, Константиновка гэдэг хотонуудһаа барилгын организацинуудта хүдэлдэг коммунистнууд хабаадаһан байгаа. Тэдэнэр суглаан дээрээ ажалайнгаа графигые һайнаар дүүргэхэ, ажалшадай бүхы хүсые барилгада элсүүлхэ тухай хөөрэлдоо.

Мүнөө горкомой гэшүүд, мүн мэргэжэлтэд барилгын хүдэлмэридэ байһан арга боломжонуудые элирүүлжэ, тэрэниие яажа хэрэглэхэ тухай зүбшэжэ байна. Эндэ комплексно бригадын бригадир, коммунист Н. Шевченкын дүй дүршэл дэлгэрүүлэгдэнэ. Тэрэнэй хүтэлдэг бригада табан үдэрэй даабариие дүрбэн үдэртэ дүүргэдэг. Бүхы ажалшадынь олон мэргэжэлдэ һургагдажа байдаг юм. Энэ бригадада ажалай дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэгдээ. Тэрээндэ промышленна предприятинуудай зуугаад шахуу хүн хабаадаһан байна.

(ТАСС).

ҺЭДЭХИ ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ИЛАЛТА ТҮГЭС АЛХАМ

1971 оной түрүүшын хахадта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

СССР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

...СР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо ...э тэмдэглэгдэнэ. КПСС-эй XXIV ...ын шиидхэбэринүүдые бэелүү...юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын ...й түсэбые болзорһоонь урид ...хын түлөө социалис мүрысөө ...үүлхэдээ, Советскэ Союзай ...нэй үнгэрэгшэ хахад жэл соо ...ай ажахые хүгжөөлгөөр, арадай ...н һайжаруулгаар ба болбосоро...нь дээшэлүүлгээр саашанхи ам...лтануудые туйлаа.

...ромышленностьда продукци ху...даха, шухалын шухала түхэл ян...олонхи зүйлнүүдые бүтээн гар...хахад жэлэй түсэб үлүүлэн ...гэдээ. Промышленна үйлэдбэ...үргалта нёдондо жэлэй энэ ...хитэй сасуулбал, 8,5 процент бо... Промышленностьда ажалай бү...7 процентээр дээшэлһэн байна. ...жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан...ходоо 4,5 миллиард түхэригөөр ...промышленна продукци худал...

...1970 оной түрүүшын хахад жэлэй...эй сасуулбал, промышленностиин ...алын шухала һалбаринуудай про...ци нимээр нэмээ:

...ктроэнергетикэ — 10 процен...;
...лишын промышленность — 6 ...центээр;
...ра ба үнгэтэ металлурги — 6 ...центээр;
...имическэ ба нефтехимическэ про...ленность—11 процентээр;
...машина бүтээлгэ ба металл бол...оруулга — 11 процентээр;
...й модоной, модо болбосоруулгын ...целлюлозно-саарһанай промыш...ленность — 6 процентээр;
...барилгын материалнуудай про...мышленность — 8 процентээр;
...үнгэн промышленность — 9 про...ээр;
...эдеэ хоолой промышленность — ...процентээр;

соёлой-ажаһуудалай, мүн ажахыда хэрэглэгдэдэг эд бараа гаргалга — 12 процентээр.

Хахад жэлэй түсэбые бүхы ниитэ союзна ба союзно-республиканска промышленна министерствэнүүд, бүхы союзна республиканууд үлүүлэн дүүргээ.

Бүхы орон дотор хахад жэлэй турша соо шухалын шухала түхэл янзын продукци бүхы дээрэнь бүтээн гаргалгые харуулһан мэдээнүүд СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо дурдагдаһан байна. Эдэ мэдээнүүдэй зариманиинь (1970 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулхада, 1971 оной түрүүшын хахад жэлдэ гаргагдаһан продукциин процентнь скобко соо заагдана):

электрын элшэ хүсэн — 395 миллиард киловатт-час (109);
нефть — 182 миллион тонно (107);
байгаалиин газ — 105 миллиард кубометр (108);
нүүрһэн—320 миллион тонно (103);
шэрэм — 43,8 миллион тонно (104);
булад — 59,8 миллион тонно (105);
прокат — бүхыдөө — 47,5 миллион тонно (103);
тэрэ тоодо бэлэн прокат — 41,7 миллион тонно (105);
булад соргонууд:
метрээр — 992 миллион метр (104);
тонноор — 6,6 миллион тонно (109);
түмэрэй руда — 99,8 миллион тонно (105);
минеральна үтэгжүүлгэ:
эдинсэтэ зүйлыень 100 процентдэ оруулжа тоолоходо—7,2 миллион тонно (116);
условно единицээр--30,1 миллион тонно (115);
пластмассанууд ба холимол дабирхайнууд—915 мянган тонно (113);
химическэ утаһан — 330 мянган тонно (109);
приборнууд, автоматизациин ба тоололгын техникын хэрэгсэлнүүд — 1.676 миллион түхэригтэ (118);
автомобильнууд — 541,5 мянга (122);
тэрэ тоодо:
ашаанай — 282,9 мянга (110);
хүнгэн — 235 мянга (144);
автобусууд — 23,6 мянга (99,6);
тракторнууд — 235 мянга (104);
тракторнуудай запасной частьнууд — 409 миллион түхэригтэ (105);
тракторна тэргэнүүд — 167 мянга (123);
хүдөө ажахын машинанууд —бүхыдөө — 1,124 миллион түхэригтэ (109);
саарһан — 2,2 миллион тонно (107);
цемент — 49,3 миллион тонно (106);
бүдүүд: —
пумаажан бүд — 3170 миллион дүрбэлжэн метр (103);
нооһон бүд — 335 миллион дүрбэлжэн метр (106);
лён бүд — 385 миллион дүрбэлжэн метр (109);
торгон бүд — 594 миллион дүрбэлжэн метр (106);
оёһон хубсаһан — 8,4 миллиард түхэригтэ (107);
трикотаж дотор хубсаһан — 421 миллион хэһэг (103);
трикотаж гадар хубсаһан — 222 миллион хэһэг (111);
арһан гутал — 346 миллион пар (102);
мяхан (промышленна аргаар абтаһан)— 3,5 миллион тонно (116);
колбаса — 1,177 мянган тонно (107);
эдеэ хоолой загаһан продукци — 1.006 миллион түхэригтэ (195);
малай тоһон — 460 мянган тонно (104);

үдхэн һүөөр буйлуулагдаһан продукциие һүндэ оруулжа тоолоходо — 10,5 миллион тонно (103);
ургамалай тоһон — 1,5 миллион тонно (108);
консервэнүүд—3,3 миллиард баанха (109);
комбитэжээл — 14 миллион тонно (114);
часууд — 20,8 миллион хэһэг (105);
шаажан амһарта — 318 миллион хэһэг (113);
радиоприемнигууд ба радиолонууд — 4,3 миллион хэһэг (113);
телевизорнүүд — 2,9 миллион хэһэг (85);
холодильнигууд — 2,3 миллион хэһэг (112);
мотоциклнууд болон мотороллернууд — 436 мянган хэһэг (105);
велосипедүүд ба мотовелосипедүүд —2,2 миллион хэһэг (103);
мебель — 1,5 миллиард түхэригтэ (111);

Промышленностиин хүдэлмэриин технико-экономическа үрэ дүнгүүд һайжараа.

Промышленна продукциин өөрын үнэ хямдаруулагдаа. Бүхы арадай ажахыда, тэрэнэй бүхы һалбаринуудта ашаг олзо оруулха хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 1970 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, ашаг олзо 10 процентээр, тэрэ тоодо промышленностьда мүн лэ 10 процентээр нэмэһэн байна.

Үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ арга боломжонууд промышленностьда үшөөл хүсэдөөр хэрэглэгдээгүй. Бүхы министерствэнүүдэй хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргэһэн болобошье, продукци худалдаха ба ашаг олзо оруулха талаар тогтоогдоһон даалгабаринуудые зарим предприятинууд дүүргээгүй; шухала болохо түхэл янзаарнь продукци гаргаха ябадал зарим газарта хангагдаагүй байха юм. Хэдэ хэдэн промышленна предприятинууд проектээр хараалагдаһанайнгаа ёһоор юумэ бүтээлгые үшөөл удаанаар туйлана, продукциин өөрын үные дутамагаар доошолуулна, ажалай бүтээсые удаанаар дээшэлүүлнэ.

Технико-экономическа ба ашаглалгын талаар бүри һайн үрэ дүнтэй 500 гаран шэнэ түхэлэй промышленна продукци олоор бүтээн гаргагдажа эхилээ. Арадай ажахыда 1,8 миллион үлүүтэй ухаалан зохёолгын ба урлан нарижуулгын дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ. Энэ хадаа жэлэй турша соо 1,6 миллиард түхэриг алмаха арга олгоно.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Бурводстрой» трестын эрхим токарь, коммунис ажалай ударник Роман Ефимович Жарников. Энэ нүхэр халаан бүриингөө даабарие 135 процент дүүргэнэ.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Партийна ажабайдал

ТУҺАТАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Ажалшадые марксистско-ленинскэ үзэл бодолтой болгохо, коммунис ёһо гурим нэбтэрүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай үзэл сурталай хүдэлмэриин гол шухала зорилго байһан зандаа — гээд КПСС-эй XXIV съездын резолюци дотор заагданхай.

Үзэл сурталай хүдэлмэри улам шангадхахын тулада үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдые өөһэдыень һургаха гээшые парти шухалада тоолодог юм. Партиин обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан райкомуудай кабинедүүдые даагшанарай, партийна, комсомолой һуралсалай пропагандистнарай һуралсал һайнаар, тодорхойгоор эмхидхэдэг, тэдэнэй эрдэм, мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табидаг болоо. Бэрхэ эрдэмтэдэй лекцинүүд, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэдээсэлнүүд, үзэл сурталшадай хөөрэлдөөн — эдэ бүгэдэнһөө пропагандистнар ехэ юумэ ойлгожо абахаһаа гадна, шэнэ зориг ородог гэжэ ажаглахаар байдаг.

Байгша оной июлиин 5—7-до болоһон семинарай һүүлээр пропагандистнарай хөөрэлдөөн яһала һонирхолтой, туһатай байгаа. Партиин райкомуудай секретарьнар, политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые даагшанар, пропагандистнар, журналистнар энэ ярилдаанда хабаадаа. Политическэ һуралсал һайжаруулха тухайда дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо.

Партиин райкомуудай политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые даагшанарай дүй дүршэлөө андалдадаг һайн гурим бии боложо байна. Политическэ гэгээрэлэй байшанда үдэр бүри хэжэ байдаг ажал тухайдаа ярилдахаһаа гадна, ондоо областьнуудаар, Ульяновск, Хабаровск городуудаар ябажа, нүхэдэйнгөө дүй дүршэлтэй танилсадаг байнабди. Мүн өөһэдынгөө республикын аймагуудаар ябадаг, политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдэй хүдэлмэритэй танилсадаг болообди. Һүүлэй жэлнүүдтэ Загарайн, Кабанскын Сэлэнгын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудаар ябагдаа.

Энээнэй һүүлээр бидэнэр, райкомуудай политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые даагшанар, Мухар-Шэбэрэй аймаг ошообди. Тэндэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Коневтой, секретарь Ф. И. Унагаевтай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаабди, бултадаа һонирхообди. Аймагай экономикотой, юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудтай танилсаабди. Аймаг дотор партиин райкомой, ажахынуудай партийна болон ниитын организацинуудай ябуулжа байгаа үзэл сурталай, соёлойнь хүдэлмэритэй танилсагдаа.

Партиин райкомдо политическэ гэгээрэлэй кабинедэй хүдэлмэри хараабди, аймагай соёлой байшангай библиотекын, хүгжэмэй һургуулиин хүдэлмэритэй танилсаабди.

Семинарта хабаадагшад Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ерээ. Тус колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат С. В. Устинов, колхозой партийна организациин секретарь А. Н. Калашников, Никольскын найман жэлэй һургуулиин директор Г. Д. Варфоломеев, хүдөөгэй библиотекые даагша И. И. Бодров гэгшэд колхозой экономикотой, үзэл сурталай хүдэлмэритэй танилсуулаа. Энэ колхозой гэшүүдэй дунда ябуулагдажа байгаа ойлгуулламжын хүдэлмэри хараабди, коммунистнууд болон комсомолшуудай һуралсалтай, политинформаторнуудай, агитаторнуудай, лекторнүүдэй хүдэлмэритэй танилсаһан байнабди.

Һүүлдэнь политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые даагшанар һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ орожо хараа. Шэмээшэгүүдэй элинсэг хулинсаг түүхые харуулһан, совет засагай жэлнүүдтэ эндэ болоһон үндэһэн хубилалтануудые харуулһан экспонадууд маанадые һонирхуулаа.

Иигэжэ ажахын бодото байдалтай, үзэл сурталай хүдэлмэри эмхидхэдэг дүршэлтэйнь нютаг дээрэнь ошожо танилсахада, ехэ һайн байна. Хожомоо иимэрхүү семинарнуудые үнгэргэдэг болоо хада һайн бэлэй гэжэ бидэнэр хоорондоо хөөрэлдөө һэмди.

Үзэл сурталай хүдэлмэридэ бии байһан дүй дүршэлые бага багааршье һаань, суглуулаа хада политическэ һуралсал, ойлгууламжын хүдэлмэри улам шангадхаха, улад зониие коммунис үндэр үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ, үзэл бодолой хүдэлмэриие бүхы дээрэнь улам һайжаруулха хэрэгтэ иимэ уулзалга туһатай байха гэжэ һанагдана.

А. ЗАДОРОЖНЫЙ,
КПСС-эй Хяагтын райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

Гүрэндэ гахайн тарган мяха элбэгээр тушааха—манай зорил[…]

ЭЛҮҮР ТҮЛ АБАХЫН ТҮЛӨӨ

Һайн үүлтэрэй, тобир тарган малһаа шадал һайтай, элүүр түл абтадаг гэжэ малшад һайн мэдэдэг ха юм даа. Манай хүдэлдэг фермэдэ түрэхэ гахайнуудые харууһалдаг юм. Эмэ гахайнуудаа бүхы зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалдагбди.

Энэ жэлдэ эгээн түрүүшынхиеэ бүхы эмэ гахайнуудайнгаа 30 процентые искусственна аргаар ороондо оруулаабди. Энэ хэрэгые дүршэл ехэтэй техник-үрэжүүлэгшэ Аркадий Васильевич Щепин хүтэлбэрилөө. Хүршэ Шергинэй совхозһоо үрэһэ абанабди. Гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлһэнэй һүүлдэ, тэдэнээ биркээр тэмдэглээд тусхай журналда тэмдэглэгдэдэг юм. Эмэ гахайнууд түрэхэһөө 10—15 хоног урид ондоо фермэдэ абаашагдадаг. Поршоонхонуудһаа һалгаагдаһан эмэ гахайнуудые үрэжүүлэгшэ Чашин лаборант Балдаковатай ошожо шэлэдэг. Илгагдажа асаргдаһан эмэ гахайнууд тусхай байрада 9—10 хоногто баригдаһанай удаа һүрэгтэ оруулагдана.

Жэлэй эхиндэ 712 эмэ гахай искусственна аргаар ороондо оруулагдаа. Мүнөө үедэ 437 гахайһаа 2875 поршоонхо абтаад, ехэ болгогдожо байнхай. Түрэһэн үдэрынь, поршоонхонуудай тооео тэмдэглэһэн тусхай журнал манай фермэдэ бии. Хэрбээ эмэ гахайн 9, тэрэнһээ дээшэ поршоонхонуудые түрэбэл, түлыень илгажа абадаг, эхыень нэгэ хэдэн сагай үнгэрһэнэй удаа искусственна аргаар ороондо оруулдаг заншалтайбди. Юундэб гэхэдэ наһаяа хүсэһэн гахайһаа һайн поршоонхонууд абтадаг. Үсөөн, 3—4 поршоонхо гаргаһан эмэ гахайнууд тусгаар илгажа, шахан таргалуулгын фермэнүүдтэ абаашагдадаг.

Жэлэй дүрбэн сагта гахайнуудаа рационой ёһоор, шэмэ ехэтэ тэжээлээр эдеэлүүлдэгбди. Гахай бүхэндэ үдэрэй 1 кг. дэбтээгдэһэн холимол тэжээл, 500 грамм хэршэгдэһэн загаһа, 2 килограмм шанаһан хартаабха, 1 килограмм бармаш, 300 грамм үбһэнэй, 50 грамм яһанай гурил, 10—15 грамм дабһан гэхэ мэтэ үгтэнэ. Мүнөө үедэ халаахай тэжээлдэнь элбэгээр оруулагдана.

Шаншалха гэжэ горхоной эрьедэ зунай байра түхеэрэгдэнхэй юм. Тэндэ ороондо оруулагдаһан гахайнуудаа пугын ногоондо бэлшээдэгбди, үдэрэй халуунда тиирэхэ сарайнууд баригданхай.

Манай фермэдэ найман хүдэлмэришэд: 5 гахайшад, техник-үрэжүүлэгшэ, лаборант, тогоошон хүдэлдэг юм. Һүниндөө гахайнуудаа ээлжээгээр манажа харадагбди. Тэдэнтэй мүн тогоошомнай үглөөдэрэйнгөө тэжээл бэлдэдэг юм.

Оролдожо хэһэн ажал дэмы талаар ошодоггүй гэжэ хэншье мэдэхэ. Даажа абаһан гахайнуудаа һайнаар харууһалһанай ашаар түсэбһөө гадуур 485 поршоонхо абтаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай фермынхид нэгэшье гахай гээлтэ, хоролтодо оруулаагүй. Фермэдэмнай дүршэл ехэтэй, оролдосотой хүдэлмэришэд олон. Жэшээлбэл, Полина Сергеевна Вертицкая, Нина Андреевна Мушакова, Пелагея Ивановна Мухина, Зинаида Демидовна Дружинина гэгшэд ажахын эрхим гахайшадай нэгэн гэжэ тоологдодог.

Манай энэ хэрэгтэ ветврач Любовь Даниловна Нелюбина ехэ туһа хүргэдэг юм. Энэ нүхэр саг болзор соогоо манай фермэдэ ерэжэ, үбшэнһөө һэргылһэн тарилгануудые гахайнуудта хэдэг.

Хахад жэлэйнгээ түсэб манай коллектив амжалтатайгаар дүүргээ. Жэлэй туршада 1600 эмэ гахай ороондо оруулха, 5000 поршоонхо абаха, мүн даажа байһан гахайнуудаа тарганаар харууһалха гэһэн уялгаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула манай фермын коллектив эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

Т. ДРУЖИНИНА,
Хударын отделениин ахалагша гахайшан.

ПОРШООНХОНУУДЫЕ ТҮРГЭН ТОМО БОЛГОХЫН ТУЛА

Эгээн түрүүн эхэһээ һая һалгаагдаһан хоёр һаратай поршоонхонуудые тушаажа абахадаа ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта тэдэниие нэгэ нэгээр барижа харадаг, шалгадаг, шэгнэжэ үзэдэгбди. Тэдэнээ томо жэжээрнь хэдэн бүлэг болгожо илгаад, тусхай рационоор эдеэлүүлжэ захалагдана.

Поршоонхонууд түрүүн эндэ асарагдахадаа тус тустаа 10—12 килограмм шэгнүүртэй байдаг. Тэдэниие иимэ гуримаар эдеэлүүлнэбди: үглөөгүүр поршоонхо бүхэндэ 200—300 грамм хүртэхөөр халуун ууралда дэбтээһэн талха тарянай зүйл, 50 грамм загаһанай фарш, 300 грамм машиндагдаһан һү, — 10—15 грамм яһанай гурил үгтэнэ. Эдэ бүхы тэжээлые холёод, хобто хобоо соонь нэгэ доро адхажа үгэдэгбди. Үдэшэнь баһал эдэ тэжээлые тэрэл нормоорнь эдюулнэбди. Зунай сагта үдэрынь хэршэһэн ногоон халаахай нэмэжэ үгэлсэнэбди. Тэбшэ соогуурнь уһан ходо хэгдэнхэй байдаг. Таһалга бүхэндэ 60—70 поршоонхонууд байлгагдана.

Намтай сугтаа Антонида Карнышева, Прасковья Димова, Валентина Вострилова гэгшэд хүдэлдэг. Бидэнэр мэргэжэлтэдтэй хамта арбан хоног бүхэндэ поршоонхонуудаа тусхай эмээр463 таринжа, чума, рожо үбшэнһөө һэргылдэг, мүн поршоонхонуудай түргэн томо болохын тула ферадексээр таридагбди.

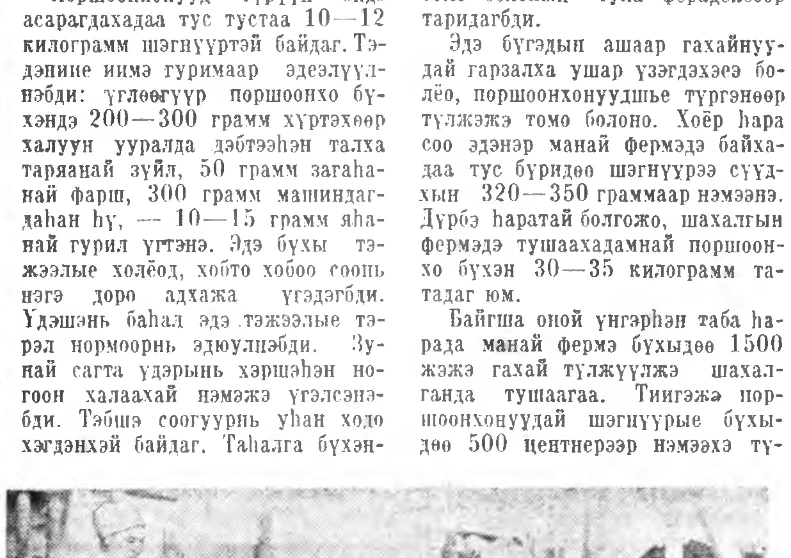
Эдэ бүгэдын ашаар гахайнуудай гарзалха ушар үзэгдэхэеэ болёо, поршоонхонуудшье түргэнөөр түлжэжэ томо болоно. Хоёр һара соо эдэнэр манай фермэдэ байхадаа тус бүридөө шэгнүүрээ сүүдхын 320—350 граммаар нэмээнэ. Дүрбэ һаратай болгожо, шахалгын фермэдэ тушаахадамнай поршоонхо бүхэн 30—35 килограмм татадаг юм.

Байгша оной үнгэрһэн таба һарада манай фермэ бүхыдөө 1500 жэжэ гахай түлжүүлжэ шахалганда тушаагаа. Тиигэжэ поршоонхонуудай шэгнүүрые бүхыдөө 500 центнерээр нэмээхэ түсэбтэй аад, 738 центнерээр нэмээгээбди. Совхозойнгоо гахайшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шанда хүртөөбди.

Оролдосотойгоор ажаллаад байхада түлөөһэншье һайн абтана гээшэ. Һара бүри хүн бүхэн 200 түхэриг салин абана. Харин үнгэрэгшэ апрель, май һарада гахайнуудай шэгнүүр эгээл ехээр нэмээһэнэй түлөө тус тустаа һарын 320 түхэриг абаабди. Ажалайнгаа урагшатай һайн, хэһэн хүдэлмэриемнай бодотоор сэгнэжэ байхадань, улам оролдосотойгоор хүдэлхэ, ехэ амжалташье туйлаха хүсэтэй байгдана. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, илангаяа тарган мяха ехээр абаха талаар парти, правительствамнай хүдөөгэй ажалшадай урда нилээд ехэ зорилго табинхай гээшэ. Энэ зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхын тула ганцашье һайнаар хүдэлхэ бэшэ, саг үргэлжэ һуралсажа, мэргэжэл шадабариа ходо дээшэлүүлжэ байха болонобди. Совхозоймнай ветврач Л. Д. Нелюбина бидэнэй дунда зоовет-һуралсал эмхидхэжэ, гахайнуудые хайшан гэжэ харууһалхаб, эдеэлүүлхэб, шэгнүүрынь ехээр нэмээхэб гэжэ тон ойлгосотой һонороор заажа үгэдэг, ажалдамнай али болохоор туһалдаг юм. Энэ һуралсалай һүүлдэ гахайшадта тусхай мэргэжэлтэ гэһэн нэрэ зэргэ олгоно. Тэрэшэлэн түрүүшүүлэй дүй дүршэлтэй танилсадагбди.

Энэ жэлдэ манай фермынхид поршоонхонуудайнгаа шэгнүүрые бүхыдэнь 1400 центнерээр нэмээхэ гэжэ түсэблэнэбди һаа, мүнөө түсэбэлнээ дахин хаража үзөөд, энэ даабариа 200 центнерээр үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

Н. ПЕРФИЛЬЕВА,
томо болгохо поршоонхонуудые харуулһалдаг гахайшан.

Ахалагша гахайшан Н. П. Перфильевагай харуулһалдаг поршоонхонууд.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

Гахай шахан таргалуулдаг фермын ажалшад И. П. Фило[…]ва, Т. И. Бархатова, П. И. Челпанова, ажахын главна зоотехн[…] Г. Ф. Маланов.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

ЕХЭШЬЕ, ТАРГАНШЬЕ МЯХА АБАНАБДИ

Дүрбэ һаратай болоһон жэжэхэн поршоонхонуудые абаад, богони болзор соо һайнаар шахан таргалуулжа, шэгнүүр ехэтэй болгоод тушааха гээшэ нилээд харюусалгатай хүдэлмэри гэжэ тоологдодог. Манай Инкино тосхоной фермэдэ жэжэ поршоонхонууд ондоо фермэнүүдһээ асарагдаад, гүрэндэ тушаагдахаар болотороо шахан таргалуулагдадаг юм.

Тиигэжэ бидэ гахайн мяха абалгын түгэсхэлэй шатада хүдэлнэ гээшэбди. Хэрбээ бидэнэй гахайнуудаа зүбөөр эдеэлүүлжэ, һайнаар шахан таргалуулжа шадаа һаамнай, совхоздо ехэ мяхан абтаха байна бшуу.

Гахайнуудые садатарнь эдеэлүүлээд байбал, түргэн таргалангүй яаха һэм гэжэ зарим һанадаг. Тэрэ даншье тиимэ бэшэ. Шахамал гахайнуудые түргэн мяхажуулха, таргалуулха, эдиһэн тэжээлэйнь бэедэнь ашаг үрэтэйгөөр шэнгэхын тулада зоотехник, ветеринарнуудай заабариин ёһоор, зүбөөр табиһан рационоор эдеэлүүлхэ, элдэб үбшэнһөө һэргылхэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй.

Шахамалнуудай бэедэнь шэнгэсэтэй байхаар шэмэтэй бодосууд болон витаминаар элбэг хоол тэжээлэйнь рациондо оруулхые оролдодогбди. Нэн түрүүн талха тарянай зүйл, элдэб ургамалнуудые холижо дараһан силос, ногооной гурил, загаһанай фарш гэхэ мэтэ рациондонь ородог. Эдэ бүхы тэжээлые халуун уһан, ууралда дэбтээжэ эдюулдэгбди. Мүнөө тэдэндэ ногоон тэжээл нэмэжэ үгэлсэнэбди. Фермэ шадарнай гахайда сабшажа эдюулхын тула горох обёос хоёр холижо таригданхай.

Тэжээл буйлуулха, тэрэниие гахайнуудай таһалгануудсоо абаашажа үгэхэ хүдэлмэри ехэнхидээ оньһон машинаар хэгдэнэ. Гахайнуудай эдеэнэйнгээ хобоо руу хүлөөрөө орохогүйн, шэнгэн тэжээлые сэсэргэхэгүйн тула дээгүүрнь наринхаг түмэрөөр хаалта хэгдэнхэй. Байра соонь тус тустаа 80—100 гахайн байха багашаг таһалгануудые түхеэрэгдэнхэй. Тэрээн соохи шабхэ шабааһыень сэбэрлэдэг, угаадагбди. Тиихэдэ түргэншье, бэедэ амаршье болоно.

Манай фермэдэ 12 гахайшад хүдэлнэ. Хүн бүхэндэ 320 гахай даалгагдана үгтэнхэй. Абаһаар харахада нэгэ хүндэ зан олон гахай даалгагдана гэжэ һанахаар.

Теэд ехэнхи ажалнай оньһо[…]руулагдаһан хадаа ехэ хүшэ[…]рэжэ ядаха юумэн үгы юм. Га[…]нуудаа хаһа саг соонь эде[…]лээд, харууһалаад, үшөө […]дынгөө гэртэхи, газаахи ажа[…]жэ үрдидэгбди.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, манай […]хайшадай хэниинше хэн […]гүй булта ажалдаа оролдос[…]гоор хандадаг хүнүүд. Ила[…]үнинэй, бэрхэ гахайшад А[…]сандра Лобанова, Елена, П[…]Челпанованар, Федосья Ло[…]ва гэгшэдэй үнэн шударгы […]лые онсолон тэмдэглэхээр. […]шэлэн Егор Бархатов, Семё[…]банов гэгшэд тэжээл һа[…]буйлуулжа, мүн маанадта ал[…]лохоор туһалжа, гахайнуу[…]һайнаар шахан таргалуулха[…]рэгтэ ехэхэн хубита оруулна.

Хэнэйшье мэдэһээр гахайну[…]зүбөөр шахан таргалуулха, […]нүүрынь ехээр нэмээхын т[…]түрүү дүй дүршэлэй, эрдэм[…]кын туйлалтануудые шудалх[…]рэгтэй. Бидэ үбэлдөө зоове[…]жогто һуралсажа, мэргэжэл ш[…]барая дээшэлүүлдэгбди.

Инкино тосхоной фермэдэ […]рагдаһан поршоонхонууд […]һара соо шахагдадаг юм. Энэ […]соо гахай бүхэнэй шэгнүү[…]сүүдхэдээ дунда зэргээр […]граммаар нэмээхэ даабарита[…]бидэ мүнөө дунда зэргээр 4[…]570 грамм хүрэтэр нэмээ[…]Тиигэжэ манай фермынхид […]ша оной түрүүшын хахадта 2[…]гахай шахаад, хамта 2923 це[…]нер мяха гүрэндэ тушаагаа. […]мнай түсэбөөр хараалагдаһа[…]193 центнерээр ехэ болоно. […]хыдөө тушаагдаһан гахайну[…]1165-ниинь һайн. тарган […]сэгнэлтэтэйгээр абтаа.

Туйлаһан амжалтыень үнэ[…]сэгнэжэ, партиин Кабанскын […]ком, аймгүйсэдком манай фер[…]Хүндэлэлэй грамотаар ша[…]мүн совхозой дирекци гахай[…]бүхэндэ 93—97 түхэриг шан[…]һэн байна.

Ажалайнгаа зарим тэды ам[…]таар улам урмашан, саашаа[…]бүри һайн үрэ дүн туйлаха, […]

Т. БАРХАТОВА,
гахайнуудые шахан таргалуулдаг фермын хүдэлмэрилэгшэ.

Кабанскын аймагай Оймороной совхоз.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН МАТЕРИАЛ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

КПСС-эй XXIV СЪЕЗД СОВЕТ ОБЩЕСТВЫН СОЦИАЛЬН[…]

XXIV съезд дээрээ парти болбол зохёон байгуулгын туйлай ехэ шэнэ түсэб табиба. Энэ түсэбэй гол зорилгонь юуб гэхэдэ, социалис үйлэдбэри хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаһанай, ажалай бүтээсын ургалта түргэдхэһэнэй үндэһөөр арад зоной баян дэлгэр, болбосоронгы байдал нилээд ехээр хүгжөөхэ ябадал хангаха зорилго болоно. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэг совет арадай бата нэгэдэлые улам саашадань бэхижүүлхэ, шэнэ, совет хүниие хүмүүжүүлхэ зорилгонуудтай, мүн совет обществын социально-политическэ хүгжэлтын зорилгонуудтай нягта холбоотой.

I.

Социалис ба коммунис байгуулалтын үедэ манай орон дотор обществын социальна бүридэлдэ горитой хубилалтанууд болоо гэжэ съездэ хэһэн Тоосоото элидхэл дотороо Л. И. Брежнев анхарал хандуулаа һэн.

Манай общество дотор хүдэлмэришэн ангида—эгээл олон тоото, манай социалис байгуулалтын гол үдхые эгээл дүүрэнээр харуулдаг ангида түрүү үүргэ олгогдодог. Тэрэ хадаа ороноймнай ажал хэдэг улад зоной 55 процентнь (1959 ондо—48 процент байһан) болоно. Табан жэлэй турша соо тэрэнэй тоо 8 миллион хүнүүдээр олошороо. Зүгөөр хүдэлмэришэн анги имагтал тоогойнгоо талаар хубилаа бэшэ. Тэрэнэй соёл гэгээрэлэйнь, юрэнхы эрдэмэйнь хэмжээн нилээд дээшэлээ, тэрэнэй мэргэжэлынь мүн лэ һайн болоо.

Мүнөөнэй предприятинууд орёо оньһон технологитой, бүришье орёо оньһон машина, механизмуудаар зэбсэгжэнхэй. Тиимэһээ тэндэ хүдэлдэг хүнүүд инженер, технигүүдэй эрхим эрдэм һургуулитай байха болоно. Имагтал мэргэжэлэй талаар дээгүүр һайн разрядтай, юрэнхы дунда һургуулитай бэшэ, мүн техническэ дунда һургуулитай диилэнхи олонхи хүдэлмэришэдтэй болоһон завод, фабриканууд мүнөөшье манайда олон.

Л. И. Брежневэй хэһэн Тоосоото элидхэл дотор иимэ сасуулбари дурдагдана: 1959 ондо орон дотор мянган хүдэлмэришэн бүхэнэй 386 хүниинь дээдэ ба дунда һургуулитай байгаа. Мүнөө энэ тоо 550 хүрэтэрөө ехэ болоо. Эдэ бүгэдэ манайшье республикын предприятинуудта, илангаяа фабрика, заводуудта дунда һургуули дүүргэһэн залуушуулай ерэхэдэ тобойсо үзэгдэнэ. Тиимэ предприятинууд гэхэдэ, «Электромашина», «Теплоприбор» заводууд болон бусад болоно.

Мүнөөнэй хүдэлмэришэн гээшэмнай имагтал өөрынгөө ажал хэрэг табан хургандаал адляар мэдэдэг хүн бэшэ, мүн политическэ талаараа ушар ёһо һайн мэдэдэг, гүрэн түрын хүтэлбэрилэгшэ мэтээр бодомжолжо, обществын аша туһые бүрин харалсажа шададаг хүн юм. Тиимэһээл олон хүдэлмэришэд засаг түрын дээдэ зургаанда, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ, хүтэлбэрилхы партийна органуудта һунгагдадаг шуу.

Хандагатайн леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой нүхэр Кудряшов Алексей Павловичай нэрэ һайн мэдээжэ. Тэрэ хадаа өөрынгөө жэшээгээр ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын ёһотойл ульгэр жэшээ харуулна. Энэ хүн һара бүри бригадаараа хоёр мянган кубометрһээ бага бэшэ модо бэлэдхэхын түлөө манай республика дотор хүдэлөө үүсхэһэн юм. Энэнь түсэбэйхидэ орходоо 15—20 процентээр ехэ болоно. Иимэ жэшээнүүдые бусадшье предприятинуудай байдал дээрэһээ абажа болоно. Иимэ хүдэлмэришэдһөө олониитэ бүхы совет ажалшад жэшээ абадаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Коммунис партиин зэргэдэ ороһон хүдэлмэришэдэй тоо хэлбэришэгүйгөөр ургана. Соведүүдтэ, ниитын организацинуудта хүдэлдэг хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдэй тоо улам олошорно.

Манай обществын политическэ үндэһэ һууринь хүдэлмэришэн ангиин болон таряашадай бата холбоон мүн болоно. Табан жэлэй үедэ хүдөө ажахыда партиин хандуулһан анхарал оролдолго хадаа энэ бата холбоое бүри саашадань бэхижүүлһэн байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хүсэнэй ургалта, хүдөөдэхи ажалые удаа дараалан индустриальна ажалай түхэл шэнжэтэй болголго, хүдөө нютагай соёл культурые дээшэлүүлгэ, хүдөөдэхи ажаһуудалые шэнэдхэн хубилгалта хадаа таряашанай социальна шэнжэ шарайе, ухаан бодолые хубилгана бшуу.

«Хүдөө нютагуудые шэнэ, бүри орёо оньһон техникээр—хүсэтэ тракторнуудаар, комбайнуудаар, автомашинануудаар зэбсэгжүүлһэн, таряашадай һуудал байдал һайжаруулһан, соёлой болон ажаһуудалай эрхэ байдалые дам саашадань түбхинүүлһэн ябадал хүдөөдэхи ажалые, илангаяа залуушуулые татасатай, ажалыень һонирхолтой болгоно, эрхим һайн мэргэжэл шудалха арга боломжо тэрээндэ олгоно. Тэрэнэй эсэстэ хүдөөгэй залуушуул мүнөө һургуулинуудые дүүргэхэдээ, хүдөө нютагта хүдэлхэеэ дуратайгаар үлэнэ»,— гэжэ съезд дээрэ Л. И. Брежнев хэлээ һэн.

1959 ба 1970 онуудта Буряад орон дотор хүн зоной тоо бүридхэлдэ абалгын баримтанууд юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, иимэ байна. 1959 ондо Буряадай республика дотор ажаһууһан хүдөөгэй 400 мянган хүн зоной 2972 хүниинь дээдэ һургуулитай, 1322 хүниинь хүсэд бэшэ дээдэ һургуулитай, 16.500 хүниинь дунда һургуулитай байгаа.

1970 ондо хүдөөгэй хүн зоной тоогой нэгэ бага хубилаашье һаань, дээдэ һургуулитайшуулай тоо 7114 хүндэ хүрэһэн, хүсэд бэшэ дээдэ һургуулитайшуул—2021, дунда һургуулитайшуул 36.000 үлүүтэй болоһон байба. Хүдөө нютагай соёл культурын асуудалнуудта хандуулагдадаг анхарал саашадаа бүри ехэ болохо байна.

Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо хүдэлмэришэн анги, таряашад болон интеллигенци хоорондоо бүри дүтэрхы болоһон юм. Совет интеллигенци коммунис байгуулалтада шухала үүргэ дүүргэдэг. Мүнөө үедэ ухаан бодолой ажал эрхилдэг хүнүүдэй тоо улам олошорно. Энэ хадаа манай сагай эрилтэ бшуу. Багшанар, врачнууд, агрономууд олон болоно. Манай орон эрдэмтэдые, инженер, технигүүдые бэлэдхэхэ талаар дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлдэг.

Манай эрдэмтэд техникын, медицинын, атомна хүсэнэй, замбуулинай дайдые шэнжэлгын талаар дэлхэйн эрдэм наукые олон тоото гайхамшаг нээлтэ шэнжэлгэнүүдээр баяжууланхай.

Манай интеллигенциин онсо илгаань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай хоорондоһоо гараһан түлөөлэгшэд байха зуураа, эдэ ангинуудай алдарта революционно, ажалай ёһо заншалые бэедээ шэнгээнхэй, тэдэнэй аша туһые элирхэйлэн баримталдаг, тэдэндэ алба хэдэг байха юм.

КПСС политикаяа ябуулхадаа, ниитын ехэхэн бүлэгүүд болодог залуушуулай, эхэнэрнүүдэй, пенсионернүүдэй аша туһые саг үргэлжэ хараадаа абадаг гээшэ.

Манай ороной улад зоной хахадһаа олонхинь 30 наһа хүрөөдүй залуу хүнүүд болоно. Эдэнэр манай ороной ерээдүй мүн. Тиимэһээ парти хадаа тэдэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулдаг, залуу хүнүүдэй һайн эрдэм һургуулитай, махабадынгаа, оюун сэдьхэлэйнгээ талаар хүгжэнги болоод, ажабайдалда орохынь тула бүхы юумэ хэдэг байна. Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта, городуудай ба хүдөөгэй тусхай мэргэжэлэй училищинуудта, курсануудта һурахадань залуушуулда али бүхы арга боломжо олгогдонхой.

Парти болбол залуушуулые политическэ талаар хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулна.

Коммунис байгуулалтада эхэнэрнүүдэй туйлай ехэ үүргэ дүүргэдэг байһые хараадаа абажа, парти хадаа эхэнэрэй хүдэлмэри, гэрэйнь байдал хүнгэдхэхын тула, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэдэнь туһалхын тула хэмжээнүүдые абажа байдаг. Энэ зорилгоор үнгэрһэн үе соо КПСС-эй ЦК, Советскэ правительство ажаһуудалай хангалгые һайжаруулха, хүүгэдэй яс-

ЮҺЭДЭХИ ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ИЛАЛТА ТҮГЭС АЛХАМ

1971 оной түрүүшын хахадта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

СССР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Гэхэтэй хамта, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин, мүн эрдэм ухаанай болон техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ түсэбые хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй предприятинууд, организацинууд хүсэдөөр дүүргэжэ шадаагүй.

Колхоз, совхозууд хабарай полевой хүдэлмэри эмхитэйгээр үнгэргөө. Хабарай тарилга хэхэ талаар ажахынуудта тогтоогдоһон түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэз. Хабарай шэниисэ, барайгар, саахарай свёкло, хлопчатник, наран сэрэг ба бусад ургамалнууд хараалагдаһанда орходоо ехээр таригдаһан байна. Орон доторхи бүхы ургамалнуудай тарилгын талмай 206,8 миллион гектар болоо.

Мал ажалай продуктнууд улам элбэгээр абтана. Нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, колхоз, совхозуудта мяха абалга — 8 процентээр, һү һаалга — 1 процентээр, үндэгэ абалга—16 процентээр нэмээ,

Элдэб бүхы ажахынуудһаа мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга иимэ байгаа: мал ба шубуу амидын шэгнүүрээр худалдалга — 6.446 мянган тонно (1970 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, 11 процентээр нэмээ), һү һаалга — 23 миллион тонно (3 процентээр нэмээ), үндэгэ абалга — 12,7 миллиард монсогор (17 процентээр нэмээ) болоо.

Колхоз, совхозуудта ашаг шэмэтэ малай ба шубуунай тоо июлиин 1-нэй байдалаар эды шэнээн болоо: эбэртэ бодо мал — 76,7 миллион толгой (1970 ондо бии байһан малтай сасуулбал, 5 процентээр олон болоо): гахай — 51 миллион толгой (15 процентээр олон болоо); хони ба ямаан — 137,9 миллион толгой (2 процентээр нэмээ); шубуун — 474,5 миллион толгой (11 процентээр нэмээ) болоо.

Хүдөө ажахые бүхы шатаарнь хүгжөөлгэдэ гүрэнэй ба колхозуудай зүгһөө 8,4 миллиард түхэриг һомологдоо, энэнь 1970 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, 11 процентээр ехэ байна.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуурииые бэхижүүлхын тулада тэрэниие мүнөө үеын техникээр хангалга саашадаа үргэлжэлүүлэгдээ. Хүдөө ажахыда: бодото тоогоор 152 мянган трактор, тэрэ тоодо газар хахалдаг 59 мянган трактор; 83 мянган ашаанай ба тусхай автомобильнууд, таряа хуряадаг 46 мянган комбайн, свёкло хуряадаг 4,9 мянган, силосэй ногоо хуряадаг 19 мянган, кукуруза хуряадаг 3,1 мянган, хартаабха малтадаг 4,8 мянган комбайн, хлопок хуряадаг 3,3 мянган машина, 26 мянган рядково жатка, 105 мянган тракторна плуг, 13 мянган лущильник, 95 мянган культиватор, 79 мянган сеялкэ, 75 мянган косилка, 36 мянган тракторна тармуур, минеральна үтэгжүүлгэ сасан тараадаг 24 мянган машина, наг шэбхэ тараан хаядаг 30 мянган машина, 8,7 мянган гербицидно-аммиачна машина, уһа сүршэдэг 6,5 мянган машина, 7,9 мянган пресс-подборщик, элдэб янзын ашаа тээдэг 39 мянган машина, үбһэ һаадаг 25 мянган машина, ороохо таряа сэбэрлэдэг 12 мянган машина, бусад олон машина ба механизмууд үгтэһэн байна бшуу.

Хүдөө ажахы 24,5 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ, 205 мянган тонно тэжээлэй фосфат абаа.

Хүдөө ажахыда техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ болон тэжээлэй фосфатуудые үгэхэ хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна.

Бүхы түхэлэй транспортаар ашаа шэрэлгэ 1,9 триллион тонно-километр боложо, нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхида орходоо 6 процентээр нэмээ. Бүхы түхэлэй транспортаар хүн зониие шэрэлгэ 261 миллиард пассажирокилометр боложо, 5 процентээр нэмэһэн байха юм.

Транспортын предприятинуудай ашаг олзо урда тээхи жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, 9 процентээр, хэлхеэ холбооной предприятинуудай — 12 процентээр нэмээ.

Үнгэрһэн хахад жэлэй турша соо капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй һомолһон мүнгэ зөөреэр 16,6 миллиард түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада үгтөө. Энэ хадаа сасуулагдамал сэнгээр нёдондо жэлэй тус үеынхидэ орходоо 4 процентээр ехэ.

Барилгын талаар—барилга хабсаралгын организацинуудые түсэблэлгын ба экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гуримда саашадань оруулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ. Шэнэ гуримда оруулагдаһан подрядна организацинууд барилгануудые эсэслэн дүүргэхэ ба шата шатаарнь хэхэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэбые, ашаг олзо оруулха түсэбые үлүүлэн дүүргээ.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта шэнэ предприятинууд ашаглалгада үгтэһэн байна.

Капитальна хүдэлмэридэ бүхы дээрээ гүрэнэй зүгһөө 31,8 миллиард түхэриг һомологдоо, энэнь нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхида орходоо 8 процентээр ехэ. Подрядна хүдэлмэриин хахад жэлэй түсэб 104 процент дүүргэгдээ; хүдэлмэриин хэмжээн 10 процентээр нэмэһэн байна. Колхоз хоорондын барилгын организацинуудай бүтээһэн хүдэлмэриин хэмжээн 16 процентээр нэмээ.

Барилга дээрэ ажалай бүтээсэ нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, 5,7 процентээр дээшэлээ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ 0,7 процентээр хямдараа, барилга-хабсаралгын подрядна организацинуудай ашаг олзо 16 процентээр нэмэһэн байна.

Арадай ажахыда хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо түрүүшын хахад жэлдэ дунда зэргээр 91,3 миллион хүн боложо, нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, 2,5 миллион хүнөөр гү, али 3 процентээр олон болоо.

Табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдые дүүргэлтэ болгон хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлһэ дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууд абтажа эхилээ. 1971 оной июлиин 1-һээ түмэр замай транспортын хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һарын салин хүлһэнэй эгээн доодо захын хэмжээн 70 түхэриг хүрэтэр дээшэлүүлэгдээ, дундуур түлөөһэтэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй хэмжээн нэгэн доро дээшэлүүлэгдэһэн байха юм. Ороной хэдэ хэдэн райондо совхозуудай, хүдөө ажахын бусад гүрэнэй предприятинуудай, уһанай, ой модоной ажахынуудай ба сельхозтехникын предприятинуудай трактористнууд- машинистнүүдэй салин хүлһэнэй тарифна хэмжээн дээшэлүүлэгдээ.

Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һарын дунда зэргын мүнгэн түлөөһэн 125 шахуу түхэриг боложо, нёдондо жэлэй зохихо үеынхитэй сасуулбал, 4 процентээр ехэ болоһон байна бшуу. Салин хүлһэн ниитын фонднуудһаа үгтэдэг түлөөһэнүүд болон хүнгэлэлтэнүүдые нэмээхэдэ, 1970 оной түрүүшын хахадта 161 түхэриг болодог байгаа һаа, мүнөө 168 түхэриг болоһон байха юм.

Колхознигуудай ажалай түлөөһэн 5 процентээр дээшэлээ.

Хэрэглэлгын ниитын фондһоо хүн зоной абадаг түлөөһэнүүд ба хүнгэлэлтэнүүд 33 миллиард үлүүтэй түхэриг боложо, нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, 7 шахуу процентээр нэмэһэн байна.

Пенсионно хангалгые саашадань һайжаруулха тухай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ гаргагдажа, үндэр наһатай болоһон хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудта, инвалидуудта, тэжээхэ, тэдхэхэ хүнөө алдаһан колхознигуудта үгтэдэг пенсиин эгээн лэ доодо захын хэмжээн 1971 оной июлиин 1-һээ дээшэлүүлэгдээ; колхознигуудай пенсионно тэдхэмжые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд мүн лэ хараалагдаа.

Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай эд бараа худалдалга энэ жэлэй түрүүшын хахадта 78,5 миллиард түхэриг боложо, сасуулагдамал сэнгээр 7 процентээр нэмэһэн байха юм. Эд бараа худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдэбэшье, нэмэлтэ даалгабаринууд үшөөл дутуушагаар дүүргэгдэһэн байна.

Наймаанай ехээр хэгдэдэг болобошье, хүн зоной хэрэглэмжэ зарим эд бараагаар үшөөл дутуугаар хангагдана.

Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаан хахад жэлэй турша соо 11,5 миллиард түхэриг боложо, 7 процентээр нэмээ.

Гүрэнэй ба кооперативна байрын барилгын хахад жэлэй түсэб бүхы дээрээ дүүргэгдээ. Капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй ба байрын-барилгын кооперацинуудай һомолһон мүнгөөр хамта дээрээ 26 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай 580 мянган аятай зохид шэнэ квартира ашаглалгада үгтөө. Энэ хадаа 1,1 миллион дүрбэлжэн метрээр нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхида орходоо ехэ байна.

Ажаһуудалай талаар хүн зониие хангалга нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, 12 процентээр, тэрэ тоодо, хүдөө нютагуудта— 18 процентээр нэмээ.

Городууд болон бусад һуурин газарнуудые саашадань болбосон зохид түхэлтэй болгохо талаар үнгэрэгшэ хахад жэлдэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Хахад жэлэй турша соо 1,5 миллион үлүүтэй квартира газтай болгогдонхой.

Арадай гэгээрэл хүгжөөлгэдэ, дээдэ ба дунда мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ саашанхи амжалтанууд туйлагдаа. Элдэб түхэлэй һуралсалнуудта 80 миллион шахуу хүн, тэрэ тоодо, 49 миллион хүн юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта һурана. Найман жэлэй һургуулиие 4,7 миллион хүн, юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиие 2,7 миллион хүн дүүргээ, тиихэдэ хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай һургуулинуудта, профессионально-техническэ училищинуудта 700 мянга шахуу эдир залуу хүбүүд, басагад дунда эрдэмтэй боложо гараа.

Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудые 1,8 миллион шахуу хүн гү, али нёдондонойхидо орходоо 100 мянгаар олон хүн дүүргэжэ гараһан байна.

Хүн зониие медицинскэ талаар хангалга һайжараа. Больницанууд, диспансернүүд поликлиникэнүүд, санаторинууд болон элүүрые хамгаалгын бусад эмхи зургаануудай тоо олон болоо.

Советскэ Союзай хүн зоной юрэнхы тоо 1971 оной июлиин 1-нэй байдалаар 245 миллион үлүүтэй хүн болоһон байна.

(ТАСС).

Софья Александровна Буреева худалдаа наймаанай организацинуудта 26-дахи жэлээ хүдэлнэ. Һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө Ленинэй ойн баярай медаляар шагнагдаһан, коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ солодо хүртөө. Мүнөө Улаан-Үдын «Баир» гэжэ магазинда ахалагша наймаалагшаар хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. А. Буреева.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

НОМДО ДУРАТАЙШУУЛ

Шэнэ һонин номой гарамсаар, наһатай, залуушье зон дуратайгаар худалдан абадаг. Манай магазинда гол түлэб Буряадай номой хэблэлээр гараһан номууд ородог юм. Уран һайханай номуудһаа гадна, буряад һургуулинуудта үзэхэ учебнигүүд бии. Мүн баһа Буряадай комплексно институдай эрдэмтэдэй гаргаһан шэнжэлхы удхатай номууд ерэдэг. Хүнэй һонирхол татахаар ном таг дээрэ удаан хэбтэдэггүй. Наймаашанай шадабариһаа олон юумэн дулдыдана. Уншаха юумэеэ хүсэд шэлэжэ һураагүйшүүлдэ нэн түрүүн туһаламжа үгэдэгбди. Тиигэхын тула шэнэ ороһон номуудай юрэнхы удхые мэдэхэ хэрэгтэй бологдодог. Илангаяа хүдөө нютагуудһаа ерэһэн наһатайшуулда иимэ туһаламжа үзүүлэгдэдэг юм.

Мүн өөрынгөө аза талаан туршахада болоно. Лотерейн биледээр наадажа, ехэ мүнгэнэй олон ном шүүдэг.

Ороһон шэнэ номуудай тусхай таһагтай байдагбди. Манай магазинда ходо ерэгшэд тэрэ таһаг тээшэ түрүүн ошодог заншалтай.

Тиихэдэ нэгэ иимэ дутагдал тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Юуб гэхэдэ, зарим номуудай уран һайханайнь шэмэглэл һанаһанда оройдоо хүрэдэггүй. Илангаяа үхибүүдтэ зорюулагдаһан номуудые бүри гоёор шэмэглэдэг болобол таатай һэн.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэрые яһала амжалтатайгаар угтаабди гэжэ һанагдана. Энэ жэлдэ һара бүриингөө түсэбые ходо үлүүлэн дүүргээбди.

Саашадаа ажал хүдэлмэридөө үшөө ехэ амжалта туйлахые оролдохо байһанаа мэдүүлнэбди.

В. ДАМБАЕВА,
Улаан-Үдэ городой «Тэрэнги» гэжэ номой магазинай наймаашан.

„БУРЯАДУУДАЙ УГАЙ ДОМОГ БА ҮЛЬГЭР ТУУЖА“

Номой таг

Иимэ гаршагтай ном һаяшаг Буряадай номой хэблэлһээ гараад, наймаанда орохотойгоо сасуу дууһан худалдагдашоо. Энэ номой гарахые хүнүүд үни хада хүлеэһэн байгаал хаш.

Үнинэй фольклорист, эрдэмтэ Сергей Петрович Балдаев тус ном дотороо Байгалай хойто бэеын буряадуудай уг гарбалые үе үеэрнь тусгаарлан харуулхые, тайлбарилан шэнжэлхые оролдоһон байна. Гоёор шэмэглэгдэһэн, алталмал үзэгүүдээр барлагдаһан хүрибтэр хара гадартай номой түрүүшын хуудаһа ирахатайгаа сасуу хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор А. И. Улановай оролто статьяе һонирхон уншанабди.

Хэнэйшье мэдэһээр, ахамад фольклорист буряад арадайнгаа аман зохёолые үшөө революциин урда тээ суглуулжа захалһан юм. Жараад жэлэй туршада ото суглуулһан материалынь захагүй ехэ, арбанайнь нэгэ хуби хэблэгдээгүй гэжэ эрдэмтэ өөрөө хөөрэдэг. Үнэхөөрөөшье тиимэл ха.

Хоёр-гурбан зуугаад жэлэй саада тээ манай буряад арад элдэб олон янзын жанрай аман зохёол хүгжөөн дэлгэрүүлжэ, тэдэнэйнь олонхи мүнөөшье хүнүүдые гайхуулжа байһаар. Үбгэ, хүгшэд залуушуулда онтохо, үльгэр, домогуудые хөөрэхэһөө гадна, отог, нютаг бүхэнэй буряадуудай уг гарбал тухай хөөрэдэг байһан гэхэ.

Аман зохёолой дээжэнүүдые ахамад нүхэднай олоор суглуулжа, баясан уншамаар номууд болгожо гаргуулһаниинь ехэ һайн гээшэ. Энэ талаар илангаяа ехэ юумэ хэгшэдэй нэгэн С. П. Балдаев болоно бшуу.

Наһаараа суглуулһан зохёолнуудһаань дээрэ дурсагдаһан нэгэдэхи номынь гараба. Энэнь хоёр ботиһоо бүридэхэ юм. «Буряадуудай уг гарбал ба изагуур» гэжэ нилээд томо статья соогоо буряадуудай уг гарбалые нютаг нютагаарнь, эсэгэ эсэгээрнь тусгаарлан харуулна.

«Буха ноён баабай,
Будан халтан иибии,
Булагад хүни гарбали,
Буряад хүни удха» гэжэ уншахадаа, уг гарбал тухайдаа эртэ урдань буряадууд үльгэр домог зохёожо, үеһөө үедэ ханамжатайгаар дамжуулжа байһые ойлгонобди. Урдын угсаатанай һуудал байдал, ёһо заншал, түхэл шэнжэ, абари зан үльгэр, домог бүхэндэнь тобойсо харуулагдана.

Эхирит Булагад хоёр тухай домог туужа илангаяа һонирхолтой. Булагадынь Эхиридһээнь аха юм ха. Тиимэ һэн тула Булагадһаа тараһан хүбүүд тухай бэшэнэ, саашадаа хайшан гэжэ олошорһые, ямар нютагуудаар һууриншаһые тайлбарилан зураглана. Энэ хэһэг соо үльгэр домогууд илангаяа олоор хабсарагданхай. Жэшээнь, Буха ноён тухай нютаг бүхэндэ ондо ондоогоор хэлсэдэг аабза. Тиихэдэ С. П. Балдаев бултыень эндэ оруулаагүй, харин олондо мэдээжэ, тон шухала гэжэ һанагдаһан хоёр үльгэр хэрэглээ.

«Бухайн малтаариһаа олдоһон Булагад» хүбүүниие Айсуухан гэжэ удаган бөөмэйлэн тэжээжэ, ехэ болгоһон гэхэ. Теэд тэрэ хүбүүниинь нэгэтэ далайн эрьедэ ерэжэ, удаан наадашана. Ушарынь гэхэдэ, тэрэнь ори гансаараа наадаагүй, харин далай сооһоо гэнтэ гараһан хүбүүхэнтэй бүхэли үдэртөө наадаһан шуу. Тиихэдэнь Айсуухан Хусыхан гэжэ хоёр удаган тэрэниие һахижа, хүбүүшэлһэн домогтой. Тиигэжэ «эрьеын габаһаа олдоһон Эхирит» гэжэ алдаршаа ха юм.

Харануут, ашабагат болон абаганат тухайда ондо ондоогоор хэлсэдэгшье һаа, тэдээн тухай һонирхолтой домогуудые уншамаар. Номой хоёрдохи бүлэгтэ Эхиридһээ тараһан хүбүүд тухай хэлсэгдэнэ. Хэды олон һуурин нютагууд, тэдэнэй түүхэ тухай уншахада һонирхолтой. Гурбадахи бүлэгтэнь эхирит болон булагад изагууртантай хамта ажаһуудаг Хори эсэгын гарбал тухай бэшэгдэнэ. Тэдэнэй тоодо галзуут яһанайхид оролсоно. Номой һүүл багта инородно управанууд тухай һонирхолтой материалнууд хабсаргагданхай.

Һаядаа хоёрдохи ботинь хэблэлһээ гарахаар хүлеэгдэнэ. Тэрэ номдонь хори болон хонгоодор гарбалые баримталан үльгэр домогууд тунхаглагдаха.

Ниитэлэн хэлэхэдэ, тус ном эрдэмтэдэй, мүн юрыншье хүнүүдэй уншахада тон һонирхолтой байха. Буряад нэрэ обогууд ородшологдоогүй, тэрэ хэбээрээ үгтөө. Энэнь һайн гээшэ.

М. ОСОДОЕВ.

СЕМИНАР БОЛОБО

Аймагай сельскэ болон сомоной Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр ба секретарьнуудай хоёр үдэрэй семинар Хори тосхондо болобо, сельскэ ба сомоной Соведүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай семинарта суглараашад хөөрэлдэһэн байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семенов гол элидхэл хээ. Хоёр үдэрэй турша соо үргэлжэлһэн тус семинарта олон хүнүүд үгэ хэлэжэ, һанамжаяа олоной анхаралда табяа. Семинарай түгэсхэлдэ Хориин аймагай Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсахаар хүршэ Загарайн аймаг ерэһэн байна.

К. ЖАЛСАРАЕВ,
Хориин аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомой секретарь.

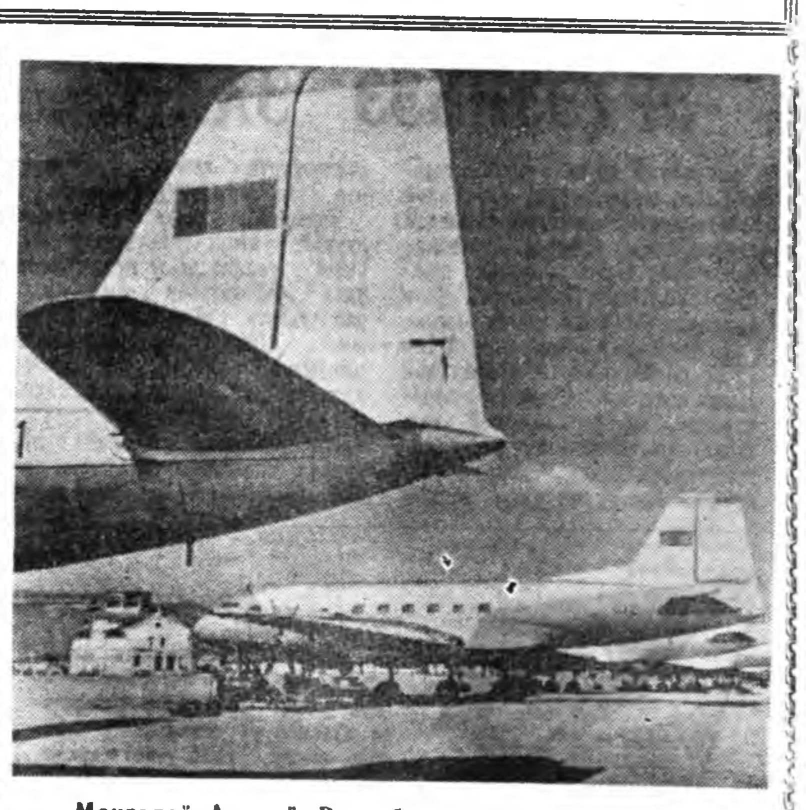
КОНКУРСЫН ДҮН ГАРГАГДАБА

ЛВРЗ-дэ үйлэдбэриин нөөсэнүүдые гамтайгаар хэрэглэхэ талаар конкурс-харалга 1970 оной декабриин 1-һээ соносхогдожо, заводской болон цеховой комиссинууд эмхидхэгдэһэн байна. Комиссинууд дээрэ конкурсын гурим баталагдаба.

Материальна баялиг болон мүнгэн зөөри арьбалха, хүдэлмэриин сагые дүүрэнээр хэрэглэхэ тухай ухаалан зохёохы дурадхалнүүдые оруулһан коллектив бүхэн конкурсдо хабаадаһан байгаа. Тиин жэлэй эхинһээ хойшо хамтадаа 504 дурадхал оруулагдажа, заводой социальна болон экономическа хүгжэлтэдэ нилээд ехэ нүлөө үзүүлбэ.

Хахад жэлэй хүдэлмэриин дүнгэй гаргагдахада, локомотив суглуулгын цех 1-дэхи һуури эзэлээ. Эндэ элдэб хэмжээ ябуулгануудай үнгэргэгдэһэнэй ашаар яһала ехэ арьбалалта хэгдээ юм. «Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые вагон хабсаралгын болон дизельнэ цехүүдэй коллективүүд эзэлээ.

В. БРАГИНА,
ЛВРЗ-гэй редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

Монголой Арадай Республикада агаарай флот һүүлэй жэлнүүдтэ тон түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Ороной аймаг бүхэн Улаан-Баатартай агаараар холбоотой юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Баатарай аэропортдо.

«Монгол улас» гэжэ альбомһоо абтаба.

О-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮГЖЭЛТЭ БА ПАРТИИН ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

...нинскэ национальна политикые — арадуудай тэгшэ эрхэтэй байлгын ба хани барисаанай политикые бэелүүлһэнэй, ажабайдалда хэрэглэһэнэй ашаар туйлагдаа, энэ политикын үнэн зүб байһые батадхан харуулаа.

Манай ороной арадуудай хани барисаан урган бэхижээ, шэнэ шэнжэ шанартай болоо. Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ манай орон дотор хүнүүдэй түүхэтэ шэнэ нэгэдэл— совет арад бии болоһон байна.

«Хамта ажаллаха үедөө, социализмын түлөө тэмсэлдэ, тэрэниие аршалан хамгаалхын түлөө байлдаануудта ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй хоорондо нацинууд ба национальностьнуудай хоорондо шэнэ, тааруу һайн харилсаанууд — хани барисаанай, харилсан ажаллалгын харилсаанууд урган бии болоо. Манай хүнүүд нэгэл — марксистско-ленинскэ үзэл сурталтай, коммунис общество байгуулха үндэр аргын зорилготой байһаараа бата нэгэдэлтэй юм» (Л. И. Брежнев XXIV съездэ хэһэн Тоосоото элидхэл).

Манай ороной бүхы ангинуудай, социальна бүлэгүүдэй ниитэ аша тусын бэхижэхын тула, тэдэнэй хоорондоо бүри дүтэрхы болохын тула манай парти саашадаашье али бүхы юумэ хэхэ байна.

Партиин съезднүүдэй хоорондохи жэлнүүдтэ Совет гүрэнэй улам саашадаа бэхижэһэн, социалис демократиин хүгжэһэн ушар совет обществын социально-политическэ хүгжэлтын шухала үрэ дүн мүн болоно.

Манай социалис гүрэнэй үндэһэ һууринь ажалшадай депутадуудай Соведүүд мүн. Соведүүдтэ хоёр миллион үлүүтэй депутадууд һунгагдадаг. Тэрээнһээ гадна, Соведүүдэй хүдэлмэридэ 25 миллион эдэбхитэд хабаадалсадаг. Энэ хадаа демократиин бэелүүлэгдэһэнэй эгээл дүүрэн гэршэ мүн. Һүүлшын жэлнүүдтэ районно, городской, сельскэ, поселково Соведүүдэй эрхые үргэдхэхэ тухай, тэрэ тоодо Соведэйнгөө газар дээрэ оршодог предприятинуудаа болон ажахын организацинуудай хүдэлмэриие эрхэ мэдэлэйнгээ хэмжээн соо тааралдуулан зохилдуулха тухай тогтоолнууд абтаһан байгаа. Соведүүдэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ тушаа хэмжээн абтана. Министерствэнүүд ба зургаануудай хүдэлмэриин хойноһоо, ажахын ба соёл культурын байгуулалтын шухалын шухала участогуудтахи байдалай түлөө СССР-эй Верховно Соведэй, союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй зүгһөө шанга хиналта табигдадаг болоо.

СССР-эй Верховно Совет ажал тухай, гэрлэлгэ ба гэр бүлэ тухай, байгаалиие хамгаалха тухай хуулиин үндэһэ һуури хаража үзөө һэн. Нютагай Соведүүдэй, тэдэнэй депутадуудай үүргэ дээшэлээ. Саашадаа тэдэнэй үүргэ бүри ехэ болохо байна.

Мүнөө гүрэнэй аппарадай бүри тодо һайнаар хүдэлхэ, захиргаанай мүнөө үеын зэбсэг болон арга методүүдые нэбтэрүүлхэ эрилтэ табигдана гэжэ съезд анхарал хандуулһан байна. Тиигээд байхада захиргаанай аппарадые үлэмжэ зүбөөр эмхидхэхэ, тэрэниие хямда болгохо, тооень хороохо эрхэ байдал байгуулха жэшээтэй. Ажалшадай хэрэглэмжэ эрилтэнүүдтэ зарим хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө албан хойрогоор хандадаг ябадалтай, бүдүүлиг ааша гаргагшадтай, ноёрхуу зонтой, нозогой нобшо урьягшадтай эрид шууд тэмсэл хэхэ шухала гэжэ съезд анхарал хандуулаа. Манай гүрэнэй эмхи зургаануудта ёһотойл ажалай, һайн һайниие хүсэһэн, хүниие хүндэлһэн эрхэ байдал байгуулагдаха ёһотой.

Манай орон дотор профсоюзуудай 93 миллион гэшүүд бии. Эдэнэр — хүдэлмэришэд, интеллигенци, хүдөөгэй олохон ажалшад болоно. Гүрэнэй, үйлэдбэриин ба ниитын хэрэгүүдээ хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ажалшадые хабаадуулха, ажалда коммунис ёһоор хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ, ажалшадай соёл культурын, ажаһуудалай хэрэглэмжые үлэмжэ һайнаар хангаха талаар тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ туйлай ехэ.

Бүхэсоюзна Ленинскэ комсомол мүнөө 28 миллион хүбүүд, басагадые нэгэдүүлнэ. Энэ хадаа гайхамшаг ажал хэрэгүүдээрээ өөрыгөө алдаршуулһан совет залуушуулай түрүү манлай мүн. Залуушуулые коммунис ёһоор, марксистско-ленинскэ хүмүүжүүлгэдэ тэрэнэй дүүргэдэг үүргэ горитой юм.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор, үнгэрһэн үе соо комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэриие партийна организацинуудай зүгһөө һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо тушаа хэдэ хэдэн хэмжээнүүд абтаһан байна.

Эсэгэнэрэйнгээ хэрэг, партиин хэрэг, агуусхэ Ленинэй хэрэг эрхимээр үргэлжэлүүлэгшэ байхынь тула комсомолые хүтэлбэрилхэ, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри бүхы партийна организацинуудай гол анхаралда саашадаашье байха ёһотой.

Социалис демократиие хүгжөөхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдэй үүргэ ехэ. Эгээл эндэ, ажалша коллективүүдтэ, коллективизм, гэшүүдэйнгээ хүн бүхэнэй түлөө, хүн бүхэнэй коллективэйнгээ түлөө дааха харюусалга хүмүүжүүлэгдэдэг. Тиимэһээ үйлэдбэриин коллективүүдэй хүмүүжүүлхы үүргэ дам саашадань дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго съезд табиһан байна.

Социалис хуули ёһо ба гурим сахиха хэрэг улам саашадань бэхижүүлхэ хэмжээнүүдтэ съезд дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

Парти хадаа Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ бэхижүүлхэ тухай саг үргэлжэ анхаржа байдаг. Мүнөөнэй эрдэм, техникэ хүгжөөһэнэй ашаар, мүн хүдэлмэришэд, инженернүүд, эрдэмтэд болон конструкторнуудай шэн габьяата ажалай ашаар манай арми эрхим һайн буу зэбсэг, дайшалхы техникэ саг үргэлжэ абажа байдаг. Совет Арми болбол тон ехэ хүсэтэй буу зэбсэгтэй, бүмбэрсэг дэлхэйн алишье буланда хүрэжэ шадаха, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд газар дээрэ, агаарта, далай дээрэ дайшалхы зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха буу зэбсэгтэй юм. Энэ техникэ совет сэрэгшэдэй найдамтай гарта үгтэнхэй. Тэдэнэр дайшалхы эрхим шадабаритай, дайшалхы нугаршагүй зоригтой, морально-политическэ талаараа хатуужанхай юм.

Империалис хүсэнүүдэй буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээжэ, дайнда бэлэдхэхын тула мүнгэ зөөри ехээр һомолжо, ээрхэг түримхэй ябуулга хэхэеэ тэдэнэй дугташажа байхада манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хүсэ шадал хадаа тэдэниие номгоруулха шухалын шухала арга зэбсэг мүн.

III.

Шэнэ хүниие, ерээдүйн коммунис обществын хүниие хүмүүжүүлхэ гээшэ совет обществын социально-политическэ хүгжэлтын шухалын шухала үрэ дүн мүн. Тиимэ обществын хүн эрхим соёл культуратай, ушар ёһо һайн мэдэдэг, ехэ эрдэм һургуулитай байха болоно. Үргэн ниитэ ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор, марксизм-ленинизмын сурталаар хүмүүжүүлхэ гээшэ партиин ябуулдаг үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриин гол эшэ үндэһэниинь болоно. Энэмнай шухалашье, орёошье зорилго гээшэ.

Арад ниитые политическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ тушаа партиин ябуулдаг үзэл сурталай хүдэлмэри хадаа хүнэй хэрэглэдэг бүхы баялигуудай гол эшэ үндэһэн бологшо ажалда шэнэ, коммунис ёһоор хандадаг байхаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ нэн түрүүн зорюулагдана. Социалис байгуулалта ажалда шэнэ ёһоор хандадаг ёһо заншал бии болгоо. Тэрэ хадаа бүгэдые хабаадуулһан социалис мүрысөөндэ, ажалда коммунис ёһоор хандалгын түлөө дэлгэрһэн хүдэлөөндэ эли тодоор харагдана.

Хүнүүдэй ухаан бодолдохи үнгэрһэн сагай үлэгдэлнүүдтэй хэгдэдэг саг үргэлжын тэмсэлэй үедэ, обществодо харша үзэгдэлнүүд бологшо хара хубяа харалга, эдилгэ абалга, ажалһаа хулжалга, архидалга гэхэ мэтэтэй хэгдэдэг эрид шууд тэмсэлэй үедэ совет хүнэй шэнэ моральна шэнжэ шанар батажан хүмүүжүүлэгдэдэг. Энэ хүдэлмэри бүри һайнаар ябуулагдаха ёһотой. Ниитын ажабайдалай али бүхы шатануудта, ажал дээрэ, гэр бүлэ дотор хүндэтэйгөөр, анхаралтайгаар хандалгын оршон байдал, тэрэшэлэн даажа абаһан хэрэгтээ тон харюусалгатай байхаар хүмүүжүүлгын оршон байдал манай общество дотор байгуулхын тула КПСС-эй ЦК хэмжээнүүдые абаһан байгаа.

Совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри бүхы партийна, ниитын организацинуудай гол анхаралда саашадаашье байха ёһотой гэжэ съезд бүгэдын анхарал хандуулаа һэн.

Манай обществын үмэнэ табигдажа байгаа зорилгонуудай хэмжээнэйнь ехэ ба орёо болоһон ушар партиин хүтэлбэрилхы үүргые дам саашадань дээшэлүүлхэ эрилтэ табина. Партиие улам саашадань хүгжөөхэ, партийна зэргэнүүдые бэхижүүлхэ, кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ, коммунистнуудай марксистско-ленинскэ һуралсалые һайжаруулха зорилгонуудые съезд тодорхойлһон байна.

Үзэл сурталай хүдэлмэри һайжаруулха тушаа съездын үгэһэн заабаринуудые дүүргэхэ зуураа, партийна организацинуудай обществын социальна хүгжэлтэдэ шэнэ амжалтануудые туйлаха байһанда ямаршье һэжэглэлтэгүй.

Тиимэ болохолоороо, совет обществын социально-политическэ хүгжэлтын, ажалшадай үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хэрэгтэ тоосоото үе соо горитойхон үрэ дүнгүүд туйлагдаһан байна гээшэ. Саашадаа энэ талаар парти горитой ба орёо ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ болоно.

УҺАН ДЭЭРЭШЬЕ, АГААРТАШЬЕ...

Репортаж

СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой һайндэртэ зорюулагдаһан мүрысөөн үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Сэлэнгэ мүрэн дээрэ үнгэргэгдэбэ. Санатай спортсменүүд, судна, катернууд, парашютистнүүд мүрысөөндэ хабаадаһан байна. Дайшалхы техникын шэнэ зүйл болохо бронетранспортёроор сугларагшад ехэтэ һонирхоо. Далайн-Сэрэгэй шэнэ техникэ шадабаритайгаар харуулһан тэрэнэй экипажда облвоенкомадай комиссар Д. Ж. Гончиков баярые хүргэнэ. «Эхэ орондоо алба хэнэбди!» гэжэ бронетранспортёрой экипажай нэгэ дуугаар харюусахадань, Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Удаань Улаан-Үдын авиазаводой дүрбэн катер уһан дээрэ бии болоодхибо. Шадабаритай, дүршэл ехэтэй хүбүүд катернуудые жолоодоно. Тэдэнэй дунда 1969—70 онуудай чемпион Александр Пляскин харагдаба. Хурдан катернууд урилдаанда табигдажа, Пляскин түрүүлһээр түрүүлээд фиништэ хүрэжэ ерэнэ.

«Казанка» түхэлэй ба тэрээндэ адлирхуу уһанай зургаан судна Сэлэнгэ мүрэн дээрэ жэрышэбэ. Уданшьегүй Мокров түрүүлбэ гэһэн соносхол диктор дуулгаадхиба.

Үдэрэй нэгэ часһаа парашютистнүүдэй мүрысөөн болохо байба. Тус мүрысөөе хүнүүд тэсэжэ ядангяар хүлеэнэ. Хирэ-хирэ болоод лэ часаа харанад. Тиимһээр байтар агаарта самолёдой абяан дуулдаба.

— Та бүгэдэндэ үнинэй мэдээжэ пилот Илья Безденежкин самолёт жолоодоно, — гэжэ диктор мэдээсэбэ. «АН-2» маркын самолёт тэрэниие хүлеэжэ байһан хүнүүдые амаршалан, хэды дахин иишэ тиишээ элисэтээһэнэй һүүлээр баглаа сэсэг шэдэбэ.

— СССР-эй спортын мастерта кандидат, парашютна клубай начальник Игорь Мордеев самолёдһоо түрүүлэн һүрэхэ. Тэрэ 450 гара дахин парашюдаар дэбхэрһэн,— гэжэ диктор сугларагшадта мэдээсэнэ.

Самолёдой үүдэн нээгдэжэ, Мордеев агаарта харагдаба. Һалхин түргэдэнэ. Мордеев хамаг шадабаряа гарган, парашюдаа уһан тээшэ аһан шадалаараа залана хэбэртэй. Үсэрхэлдэһэн һалхин зүүн зүгһөө шангаар үлеэһэн бэеэрээ, уһан дээрэ бууxаяа ябаһан спортсмениие олтирог тээшэ намнажархиба. Тиин Мордеевые угтажа байһан катернууд олтирог тээшэ уһа салгидуулан шуумайлдана.

Тэрэнэй удаа 72-дохёо һүрэһэн ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн Владимир Данилов һалхинтай нэтэрүүгээр тэмсэжэ, уһан дээрэ буушаба.

— Агаарта эхэнэр. Басагадай дундаһаа 1970—1971 онуудай чемпионка, прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэрилэгшэ Галина Божайкина. Энэ басаган 2-дохи разрядтай. Мүнөөдэр 60-дахяа парашюдаар һүрэбэ, — гэжэ микрофоноор хэлэгдэбэ. Басаган сэб сэхэ уһанай тэг дунда буушана.

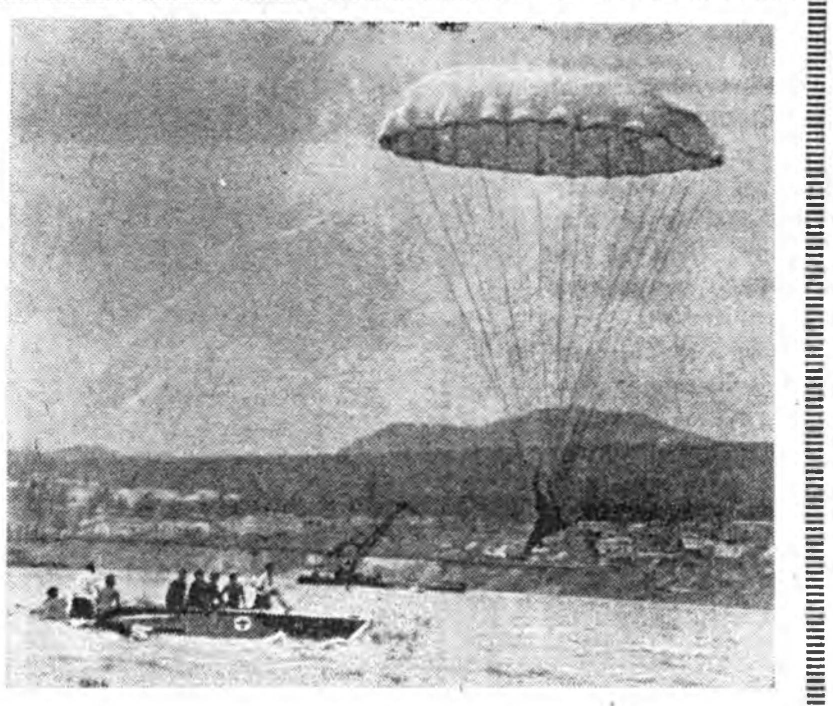
Советскэ Союзай парашютистнүүдэй дунда эгээл үндэрынь (194 сантиметр) болохо Борис Чистяков баһал уһан дээрэ бууба. Хаража байһан катернууд тэдэниие дары түргэн эрье дээрэ гаргана. Хамтадаа арбан спортсмен янза бүриинхеэр парашюдаар һүрэжэ, хүн зониие ехэтэ һонирхуулһан байна.

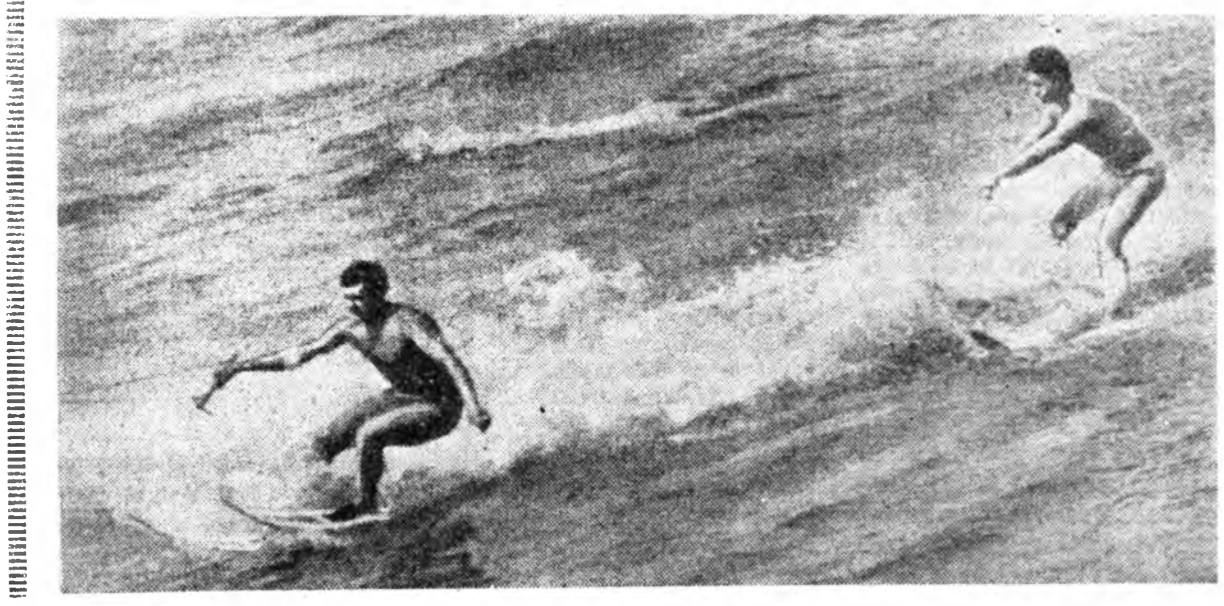
Геннадий Каплин Вадим Смирнов хоёр нэгэ доро һүрөө. Тэдэнэй дунда түрүүшынхиеэшье һүрэһэн хүнүүд бии. Дебютант Моргунов олтирог дээрэ буушоо. Тиихэдэ 2-дохи интернат һургуулиин багша Людмила Машановагай һалхинда туугдаад буужа ядахадань, парашютистнүүдэй хүтэлбэрилэгшэ И. Мордеев Людэдэ газарһаа захиралта үгэжэ, тэрэнэй зүб шэглэл абажа, уһан дээрэ бууxадань туһалһан байна.

Тэрэнэй һүүлээр мүрысөөнэй эгээл һонирхолтой зүйлынь болобо. СССР-эй спортын мастер, оло дахин Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаһан Иннокентий Щепин 1200 метр үндэрһөө 20 секундын туршада задархагүйгөөр түхеэрэгдэһэн парашюдаар буугаа.

Энээгээр СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаһан мүрысөөн түгэсэжэ, ДОСААФ-ай республиканска комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Александров түрүүшүүлдэ үнэтэ бэлэг, диплом болон грамотануудые барюулаа.

В. ТОКТОХОЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: парашютист И. Мордеев агаарта һалхинтай тэмсэнэ. Авиазаводой санашад уһан дээрэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ЭРТЭЭНҺЭЭ ЗАХИЖА АБАГТЫ

Он жэлэй үнгэрхэ тудам газетэ болон журналнууд улам олон хэһэгээр хэблэгдэжэ, уншагшадай тоо олошоржо байнхай. Энэ хадаа совет арад зоной культурна ажаһуудалай, эрдэм гэгээрэлэй улам хүгжэжэ байһанай гэршэ болоно.

Байгша оной сентябриин 1-һээ 1972 оной газетэ, журналнуудай захил эхилхэнь. Мүнөө «Союзпечатиин», хэлхеэ холбооной бүхы таһагуудта, почтамтнуудта, предприятинууд болон эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, колхоз, совхозуудта хэблэл тараалгаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдахань.

Тэдэнэй дунда профсоюзуудай ажал ябуулгые али бүхы талаһаань гүнзэгыгөөр, удха түгэлдэрөөр харуулдаг газетэ, журналнууд олон юм. Профсоюзай организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэ тухай, коммунис ажалай түлөө тэмсэл, социалис мүрысөөн тухай, профсоюзай һуралсал тухай материалнууд «Труд» газетэдэ, «Совет профсоюзууд» гэжэ журналда үргэнөөр толилогдодог юм.

«СССР-эй НТО» гэжэ журнал эрдэм техникын, промышленностиин болон хүдөө ажахын шэнэ туйлалтануудые харуулхаһаа гадна, экономикын наукын хүгжэлтэ тухай асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулдаг.

Промышленна предприятинуудай, барилгын, транспортын, мүн арадай ажахын бусад һалбаринуудай профсоюзай эдэбхитэдэй ажал хэрэгүүд **«Ухаалан зохёогшо, урлан наринжуулагша», «Клуб ба уран һайханай бүлгэм», «Аяншалагша», «Бүхэдэлхэйн профсоюзуудай хүдэлөөн», «Совет шахтер»** болон бэшэшье журнал, брошюрануудта харуулагдадаг байна. Гадна тэдээндэ профсоюзай хүдэлмэри эмхидхэлгээр методическа заабаринууд, зүбшэлнүүд, уншагшадай табиһан асуудалда харюунууд толилогдожо байдаг.

Тиимэһээ ерэхэ жэлдэ профсоюзай хэблэлээр гарадаг газетэ, журналнуудые, брошюрануудые олоор захихада болохо. Уншагшадай захилнууд «Союзпечатиин» пунктнуудта, хэлхеэ холбооной таһагуудта, почтамтнуудта абтаха байна.

А. МАЛЬКОВСКИЙ,
профсоюзуудай областной Соведэй инструктор.

„Амаралтын" һүүлээр

Табадахи спартакиадын мүрысөөндэ далбагатай онгосоор мүрысөөн болоо. Үнгэрэгшэ пятницада яхтсменүүд «амаралтын» һүүлээр одоошье уһан дээрэ гаража, шанга тулалдаагаа үнгэргэбэ. Эндэ Ленинградай Б. Хабаров гэгшэ «Дракон» гэжэ онгосоороо дүрбэдэхи үдэртөө гурбадахиһаа гэнтэ түрүүшын һуури эзэлжэ, командынгаа гэшүүдые баясуулаа. Мүн «Звездный», «Финн» гэжэ онгосоор урилдагшад соогоо Ленинградай Васильев, Ригын Бердаш тэгшэд эрхимлээ.

Түгэсхэл дүтэлөө

Спартакиадын 200-гаад медаль мүрысөөндэ хабаадагшадта барюулагдаад байна. Мүнөө Россин Федерациин команда бусадһаа олон очкотой болонхой, түрүүлжэ ябана. Украина, Москвагай командануд удаадахи һуури эзэлнэ. Тэдэнэй удаа Ленинград, Белорусси, Грузиин спортсменүүд ана мана тулалдажа ябана.

Үнгэрэгшэ субботын үдэр спортын 11 зүйлөөр мүрысөөн үнгэргэгдөө. Спартакиадын алтан медальда хүртэхын түлөө мүрысөөндэ тамарагшад, уһа руу һүрэгшэд, велосипедээр урилдагшад табигдаба.

Залуушуул — чемпион

Урдань СССР-эй арадуудай дүрбэдэхи спартакиадын наадандa дүрэ буляалдалгаар чемпион болоһон бүхэшүүл — Европын экс-чемпион Юрий Гусев, дэлхэйн хэдэн удаа чемпион Шота Ломидзе, Олимпиин хоёр нааданай чемпион Александр Медведь гэгшэд дахинаа шалгаржа, спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Тэрэшэлэн спартакиадын чемпионой алтан медальда Москвагай Роман Дмитриев (бүри хүнгэн шэгнүүртэй), Украинын Николай Руснак (хүнгэншэг), Грузиин Тариэл Алибегашвили, РСФСР-эй Загалав Абдулбеков (хүнгэн), Москвагай Василий Казахов (нэгэдэхи дундуурша зэргын шэгнүүртэй), Грузиин Леван Тедлашвили (нэгэдэхи дунда зэргын шэгнүүртэй), Казахстанай Пётр Суриков (хоёрдохи дунда зэргын шэгнүүртэй) гэгшэд хүртэһэн байха юм.

Гимнастнуудай тулалдаан

Оронойнмнай эрхим гимнастка Людмила Турищева спартакиадын мүрысөөндэ «бүдэржэ», аяар долоодохи һуурида гараба. Тиихэдэ оронойнмнай суглуулагдамал командын гимнастканууд Зинаида Воронина (РСФСР) — дүрбэдэхи, Лариса Петрик (Москва) арбан хоёрдохи һуури эзэлнэ. Эндэ залуу спортсменкэнүүд Лазакович, Кошель, Саади, Ворошилина, Сихаруидзе, Корбут гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө бэлиг шадабари харуулжа, чемпионкын нэрэ солотой болохоор найдагдана. Эндэ Белоруссиин гимнастка Тамара Лазакович 37,15 очкотой түрүүлжэ ябана. Командануудай хоорондын дүн гаргахада Белоруссиин команда 181,7 очкотой болонхой, түрүү һуурида гараба. Тэрэнэй удаа Москвагай команда — 181,45, РСФСР-эй гимнастканууд 180,35 очко абаад ябана.

(ТАСС).

ҺҮҮЛШЫН ТУРШАЛГА

Мэргэн буудагшадтай өөрынгөө шадабариие туршалсахаар СССР-эй арадуудай зунай табадахи спартакиадада Ленинградһаа ерэһэн Александр Андрошин дүн хамтадань 191 очко абанхай, шанга аадарта сохюулжа байба. Тойроод хэншье үгы. Бултадаа майхандаа оронхойнууд.

— Һүүлшынгээ сагаалса буудалган дээрэ эсэһэнээ мэдээ һэм. Юуб гэхэдэ, түрүүшын хэдэн мүрысөөнүүдтэ ехээр бэеэ зэһэһэн байгааб. Тиигэжэ ябаһаар алдуу гаргажа, нүгөөдүүлдээ хүсэгдэхэеэ һанахадаал бүришье хэсүү байдалда ороо һэм,—гэжэ Андрошин хөөрэнэ.

Зүгөөр Андрошин аадарай орожошье байгаа һаа, үшөө 25 табагай 24-ыень буудаха болоод, судьянарай бууда гэхые хүлеэжэ байгаа бшуу. Тиигэжэ тэрэнэйнгээ 23-ые тудажа, спартакиадын чемпион болоо ха юм.

Рекордын бусалга

СССР-эй арадуудай зунай V спартакиадын мүрысөөндэ штанг үргэлгөөр хабаадалсагшадай дунда Москвагай штангист Юрий Козин (хүндэ бэетэй) 204 килограмм үргэжэ, спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэрэ Европын чемпион Валерий Якубовскиин рекордые 0,5 килограммаар һайжаруулһан байна.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ГОРИТОЙХОН ТУҺА НЭМЭРИ

ООН-ой Генеральна секретарь У Танда СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын эльгээһэн бэшэгые дэлхэйн олониитэ ехэ һонирхолтойгоор угтаа. Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай Декларациие дүүргэхэ талаар Советскэ Союзай гадаадын политическэ ажал ябуулгын үргэн программа энэ бэшэг соо найруулагданхай.

Тус шухала документ социалис оронуудай үүсхэлээр ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сесси дээрэ баталан абтаа һэн. ООН-ой Уставай шухала гол ёһонууд, хамагай түрүүндэ, бүхы гүрэнүүдэй бэеэ даанхай байдалые хүндэлхэ эрилтэ, хүсэ хэрэглэжэ бусадай газар эзэлжэ болохогүй, гадаадын хамааралсалгагүйгөөр арадуудай хуби заяагаа өөһэдөө тодорхойлхо эрхэ тухай энэ документ соо хэлэгдэһэн байна.

Энэ һайн һайхан гол ёһонуудые бэелүүлгэдэ горитой туһа нэмэри манай орон Декларациин баталагдаһан сагһаа хойшо оруулаа гэжэ дэлхэйн оршондо Советскэ Союзай хэдэг бүхы олон янзын ажал ябуулга үнэмшэстэйгөөр гэршэлжэ үгэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэ ба Индохитадта сэрэгэй бүхы гуламтануудые усадхахын түлөө Советскэ Союз эридээр ба шиидхэхээр тэмсэнэ. Империализмда эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан арадууд Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай хүсэтэ дэмжэлгэнүүдые үдэр бүхэндэ хүлеэдэг байха юм.

Арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхын тулада хүсэ хэрэглэлгэһээ, тэрэниие хэрэглэхэ заналта хэлгэһээ арсахын түлөө Советскэ правительство оролдолго гаргадаг. Энэнь уласхоорондын ажабайдалай зайлашагүй хуули ёһон болонхой. Декларациин энэ гол ёһые бэелүүлхэ талаар бодото хэмжээнүүд болгон иимээр хандалгые зүбшөөдэг оронуудай хоёр талын гү, али нютаг нютагуудтахи бүхы оронуудай хоорондо договорнуудые баталаа һаань, таарамжатай гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

Энэ хадаа Европын арадуудта илангаяа ехэ удха шанартай. Европо түби дээрэл дэлхэйн хоёр дайн һүжэрөөгдэжэ, хэдэн арбаад миллион хүн алуулһан, арадуудта угаа ехэ гасалан зоболон, һандарал тохёолдуулһан байна бшуу. Аюулгүйн асуудалаар ниитэ Европын зүблөө зарлаха тушаа социалис оронуудай дурадхалнуудые Европын олон ороной олониитэһээ гадна, правительствануудай үргэнөөр дэмжэһэниинь тушаан болоһон ушар бэшэ ха юм. НАТО-до оролдог бага оронууд «Европын аюулгүйн асуудалнуудаар зүблөө зарлаха тушаа Варшавска договорой оронуудай дурадхалнуудые дэмжэнэ», имагтал «Вашингтон тус зүблөө зарлалгые урда мэтэ буруушаажал байһаар» гээд американ «Нейшн» гэжэ журнал мэдэрнэ.

Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай Декларациие бэелүүлхэ талаар Советскэ Союзай абадаг үргэн олон хэмжээнүүдые Холбоото Штадуудай эзэрхэг түримхэй ябуулганууд болон дээрмэдэлгэнүүдтэй сасуулан жэшэжэ үзэхэдөө, дэлхэйн арадууд бүгэдэ ниитын эб найрамдал дэмжэхэ ба бэхижүүлхэ талаар ООН-ой ажал ябуулгые эдэбхитэй болгохые хүлеэнэ.

БАГ ХАЛХАБШАНЬ ХУУ ТАТАН ХАЯГДАБА

Үнгэрһэн неделиин турша соо Индохитадта болоһон ушарнууд Вашингтоной амгалан ёһоной мэдүүлгэнүүдэй худал хуурмаг байһые эли тодоор харуулаа. Лаосто Домбото нугануud шадар патриотическа хүсэнүүдэй сүлөөрһэн районуудые ЦРУ-гай хүлһэншэд американ авиациин дэмжэлгэтэйгээр эзэлэн абаха һэдэлгэ гаргана. Сайгоной туһамаршадай сэрэгүүдэй 10 мянган солдат июлиин 21-дэ Камбоджын газар руу ороо. Американ самолёдууд ДРВ-гэй Виньлинь, Куангбинь гэжэ хүн зон олонтой провинцинуудые бомбодоһон байна.

Амгалан байдал тогтоохо зам нээжэ үгэхэ шэнэ таатай дурадхалнуудые Урда Вьетнамай Республикын Саг үргэлжын правительствын (ВРП РЮВ) Парижда оруулһан үедэ, мүн Женевскэ хэлсээнүүдэй баталагдаһаар 17-дохи жэлэй ойн бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр тэмдэглэгдэжэ байһан үедэ хоро шараа бусалһан эзэрхэг түримхэйшүүл Индохитадта дайн байлдаа улам бүри ехээр һүжэрөөхые һэдэнэ.

Дьенбьенфудахи түүхэтэ илалта ба 1954 оной Женевскэ хэлсээн хадаа вьетнам арадай алдарта илалта туйлаха, француз колонизаторнуудта эсэргүү тэмсэлые түгэсхэхэ эрхэ нүхэсэл боложо үгэһэн байгаа гээд Ханойн «Нян зан» газетэ һануулна. Гэбэшье Женевскэ хэлсээнүүдтэ гаг табиһан бэхын хатажа үрдеэгүй байхада, американ империалистнууд вьетнам арадта шэнэ дайн байлдаа баадхаа.

Американ империализм холын уг зорилго урдаа табиһан байна. Энэ хадаа Азида социализмын түрүү постнуудай нэгые бута сохихо, Индохитадай арадуудай бэеэ даанхай байдалтай болохо замдань һаад хаалта бодхохо, бүхы дэлхэй дээрэхи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ сохилто үгэхэ һэдэлгэ болоно бшуу. Өөһэдынгөө эзэд баядта эсэргүүгээр буу зэбсэг барин бодогшодой эрмэлзэлгыень эсэслэн нугалжа шадахабди гээд американ генералнууд элитээр һайрхадаг байгаа бшуу.

Вьетнам арад шэн зоригто, баатарлиг тэмсэлээрээ империалистнуудай эдэ гэмтэ муухай түсэбүүдые таһалдуулаа. Илалтануудтухайгаа бэшэжэ ошохынгоо орондо, американ генералнууд алуулһан хүнүүдээ тоолохо баатай болонхой. Уршагта муухай дайнда орёолдоһон, дэлхэйн, мүн американ олониитын зүгһөө улам бүри ехээр буруушаагдадаг болоһон США-гай правительство Парижда хэлсээ хэжэ орохые зүбшөөхэ баатай болоһон байна.

Гэбэшье Вьетнам ба Индохитадай бусад оронууд тушаа бэелүүлдэг эзэрхэг түримхэй түсэбүүдһээ Холбоото Штадууд арсаагүй гээд ДРВ-гэй МИД-эй июлиин 22-то толилһон мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тэдэнэр «дайн байлдаае вьетнамжуулха» гэһэн Никсонэй түсэбые баримтална, тиигэжэ индохитадайхидта эсэргүүгээр индохитадуудай хүсөөр эзэрхэг түримхэй дайн байлдаае үргэлжэлүүлхэбди гэжэ найдана. Тэдэнэр Лаостохи «тусгаар дайн байлдаае» шангадхаа, дайн байлдаае Камбоджын газар дээрэ дэлгэрүүлээ.

РЮВ-гэй ВРП-гэй дурадхаһан амгалан ёһоной түсэбүүдтэ таатай харюу үгэхэ гээшэ дайн байлдаанһаа Холбоото Штадуудай тааруугаар гараха гансахан лэ зам болоно. Тиигээгүй һаа, американ эзэрхэг түримхэйшүүл дахяад эшэгүүритэ муухайгаар диилдэжэ орохо байна бшуу.

ИОРДАНИДА ИМПЕРИАЛИСТНУУД[illegible] ГАРГАҺАН ХАРАТА ҺАНААШАЛГА

Империалистнуудай агентура Иорданида шуһата тулалдаа дахяад һ[illegible] жэрөөжэ шадаа. Энэ араб оро[illegible] Иорданиин армиин ба Палести[illegible] партизануудай отрядуудай хоор[illegible] шанга тулалдаан бүхэли недел[illegible] турша соо үргэлжэлжэл байһа[illegible] Израиль эзэрхэг түримхэйшүү[illegible] эсэргүү тэмсэлдэ элитэ үүргэ дүүрг[illegible] дэг партизануудта Иорданиин сэр[illegible] гүүд артиллери, авиаци болон та[illegible] нуудые хэрэглэн, шангахан сохил[illegible] үгөө.

Иорданиин засагаархидай бо[illegible] Палестинын партизануудай хоор[illegible] дохи харилсаануудые гуримшуул[illegible] хамагай түрүүндэ, буудалдаа зогс[illegible] хо тодорхой хэмжээнүүдые харааль[illegible] нёдондо жэлэй Каирай ба Амман[illegible] хэлсээнүүдые Иорданиин правит[illegible] ство июлиин 18-да нэгэ талаһаа [illegible] люулһан байна. Энэ ябуулгань бү[illegible] араб оронуудта ехээр буруушааг[illegible] харин баруун оронуудай буржуаз[illegible] хэблэл энэ ябуулгыень баяртай[illegible] угтаһан байна.

Холбоото Штадууд, бусад импери[illegible] лис арьяатад Дүтын Зүүн зүгэй [illegible] лоорһэн арадуудые дахяад һүгэд[illegible] хын тулада арадай нэгэдэлые һ[illegible] руулхабди, дотоодын тулалдаануу[illegible] һүжэрөөхэбди гэжэ хододоо түсэ[illegible] найдадаг байгаа бшуу. Эгээл ин[illegible] һээ өөрын организацитай Палес[illegible] нын партизануудай ба Иорданиин [illegible] сагаархидай хоорондо арсалдаа [illegible] лалдаа шангадхахые аһан шадал[illegible] раа оролдоно. Партизануудай отр[illegible] дууд Иорданиин газар дээрэ байр[illegible] даг юм.

Иорданида США-гай сэрэгэй ту[illegible] ламжа үзүүлһэнэй ашаар парти[illegible] нуудай эсэргүүсэлтын хүсэн һу[illegible] на гээд США-гай оборонын минис[illegible] ствын сэрэгэй түсэблэлгын та[illegible] хүтэлбэрилэгшэ үшөө майн 27-[illegible] һайрхаһан байха юм. Имагтал һү[illegible] шын һаранuудта США 50 милли[illegible] долларой сэрэгэй туһаламжа Иорд[illegible] нида үзүүлээ гэжэ Каирай «Аль-[illegible] рам» газетэ тоолоһон байна. Газе[illegible] һанамжын ёһоор энэ мүнгэ зөөри[illegible] нилээд ехэ хубинь палестин хүдэл[illegible] һуларуулхын ба усадхахын тула[illegible] хэрэглэгдэһэн байна.

Иорданида империалистнуудай [illegible] хиран һүжэрөөһэн шуһата тулал[illegible] нуудһаа уламжалан, бүхы араб ор[illegible] нуудта ехээр һанаа зобооно. Дүт[illegible] Зүүн зүгтэхи байдал тухай хэлс[illegible] Египедэй Мерса-Матрух городто [illegible] жо, тэрээндэ ОАР-ай, Ливиин, Сири[illegible] ба Суданай түлөөлэгшэд хабаадал[illegible] Каирай ба Амманай хэлсээнүү[illegible] Иорданиин элитээр эбдэһэн ту[illegible] гүнзэгы ехээр һанаагаа зобожо [illegible] һанаа тэдэнэр элирхэйлэн мэдүү[illegible] Иорданидахи байдал зүбшэн хэл[illegible] хын тулада араб гүрэнүүдэй о[illegible] яаралтай зүблөө зарлахые Ливи[illegible] премьер-министр Каддафи дурадха[illegible] байна. Энэ дурадхалыень ОАР-[illegible] правительство дэмжээ.

Араб оронуудай арадууд, на[illegible] нально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй бү[illegible] ханинар Иорданидахи палестин [illegible] тизануудые хашаха ябадалые за[illegible] түргэнөөр болюулха эрилтэ хэнэ, им[illegible] периализмда Израилиин эзэрхэг т[illegible] римхэй ябуулгада эсэргүүсэн т[illegible] дэг бүхы хүсэнүүдые нягтаар н[illegible] саахые хүсэнэ.

Г. ШИШКИН,
Г. СКОБЕЛЕВ.
(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

Анвар Садат үгэ хэлэбэ

КАИР. (ТАСС). Араб оронуудта эсэргүүгээр Израилиин хэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулга египет арадта һургаал боложо үгөө, тэрээнһээ уламжалан, өөрынгөө орониие түрүү, индустриальна хүгжэлтэтэй общество болгохо, харин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ сохилто үгэжэ шададаг байха шухала тухай тобшолол хэхэ байнаб гээд АСС-эй бүгэдэ ниитын национальна конгрессэй сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ОАР-ай президент А. Садат мэдүүлээ.

Совет-египет харилсаанууд тушаа тогтоходоо, «манай ехэ ба үнэн сэхэ хани — агуу ехэ Советскэ Союзай али бүхы туһаламжа тухай египет арад хододоо баяр баясхалантайгаар һанажа ябаха» гээд А. Садат онсолон тэмдэглэһэн байна.

СССР-эй ба ОАР-ай хоорондохи харилсаанууд амжалтатайгаар хүгжэжэ ба бэхижэжэ байна гэжэ заахадаа, «манай совет ханинарай туһаламжатайгаар баригдаһан Асуанска үндэр хаалта империализмда эсэргүү тэмсэлэй һүр жабхаланта һүлдэ тэмдэг, совет-араб үрэ ехэтэ хани барисаанай гайхамшаг дүнгынь болоно» гээд президент Садат хэлээ.

США-гай сенаторай уряа

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Химическэ ба бактериологическа зэбсэг хэрэглэлгые хориһон Женевскэ протоколые Холбоото Штадууд һайшааха ёһотой гээд сенатор-демократ Г. Хэмфри һаяхан мэдүүлээ. Вьетнам арадта эсэргүүгээр ба орон доторoo болоһон демонстрацинуудые намнан тараахын тулада США-гай хэрэглэдэг хорото ба химическэ бодосуудые хорихо тухай дүрим, сенаторай һанамжын ёһоор, тус протоколдо оруулагдаха зэргэтэй.

Энэ асуудалаар резолюциие сенадай үзэмжэдэ табихадаа, Хэмфри иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Холбоото Штадууд «Дайнай үедэ бүхы түхэлэй химическэ зэбсэг хүндэ эсэргүүгээр, ургамалай ба амитадай аймагта эсэргүүтээр хэрэглэлгэһээ бэеэ бариха ёһотой».

Дайнда хорото бодосуудые хэрэглэхэһээ дэлхэйн бүхы шахуу оронууд арсаа, тиихэдэ Холбоото Штадууд лэ иимэ бодосуудые хэрэглэһээр гээд Хэмфри мүн лэ заагаа.

„Зорюута алалга хюдалга"

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Дайнда эсэргүү демонстрациин нёдондо жэлэй май һарада Кентскэ университедтэ болохо үедэ дүрбэн студентые национальна гвардеецүүд алахадаа, «энэ ябуулгые зорюута бэлдэһэн байгаа». Тус гэмтэ ябадалые мүрдэлгэ өөрынгөө үүсхэлээр хэһэн Нью-Йоркын страховой компанинуудай нэгэнэй хүдэлмэрилэгшэ Питер Дэйвисэй США-гай юстициин министерствэдэ эльгээһэн элидхэл соонь иимэ тобшолол хэгдэһэн байха юм.

«Студентнүүдэй городогуудта болодог эмхи гуримгүй ябадал мүрдэхэ талаар президентскэ комисси» гэдэгэй бодото материалнууд болон фотодокументнүүдые шэнжэлһэнэйнгээ, Кентдэ болоһон студентнүүдэй демонстрацида хабаадагшадые алаха хюдахые нюдөөрөө харагшадтай хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр П. Дэйвис засаагархид «буудан алалгые эртээнһээ хараалһан байгаа» гэһэн тобшолол хэһэн байна бшуу.

Ольстерто ехээр нэгжүүл хэгдэнэ

ЛОНДОН. (ТАСС). «Буу зэбсэг болон алалга хэгшэдые бэдэрһэн» ехэ нэгжүүл Белфаста болон Хойто Ирландиин бусад олон городуудта июлиин 24-нэй бүхэли үдэр ба һүниин турша соо Англиин хэдэн мянган солдадууд хэһэн байна.

Нэгжүүлэй үедэ эхэнэрнүүд болон үхибүүдые һүни дунда дэбисхэрһээнь бодхоогоод, шагаагдаһан буугай аман доро хэдэн часай турша соо зогсохыень баадхаа гээд Ирландска республиканска армиин (ИРА) — патриотическа организациин түлөөлэгшэ «Сан» газетэдэ мэдээсээ. Англиин сэрэгүүдэй хэһэн ябуулга «ИРА-да эсэргүүгээр хэгдэхэ тэмсэлэй шэнэ шатын эхин болоно гээд дотоодын хэрэгүүдэй министр Р. Модлинг мэдүүлээ. «Аюулгүйе сахиха хүсэнүүд» саашадаа бүри шэрүүнээр, шууд сэхээр ябуулга хэдэг болохо» гээд тэрэ занаһан байха юм. Саашадаа шэнэ ябуулгануудай хэгдэхэ байһан дээрэһээ правительство Ольстертохи сэрэгүүдэйнгээ тооε саашадань олон болгохо. Мүнөө эдэ сэрэгүүдэй тоо 10 мянган хүн болонхой гээд «Таймс» газетэ бэшэнэ.

Хүн зониие айлгахын, граждански эрхэ хамгаалан, ажаһуудалые һайжаруулхын түлөө тэмсэхэһээ арсахыень баадхахын тулада олоор абалалга ба нэгжэлгэ хэгдэнэ. Уайтхоллой захиралтаар эхилһэн шэнэ хашалта хэһээлтэһээ уламжалан, Ольстерто гүнзэгы ехээр зэбүүрхэлгэ боложо байнхай.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ноёх[illegible] ной малшадай жэшээгээр» гэһ[illegible] гаршаг доро информацинууд. [illegible] һэ хуряаха асуудалаар И. Бу[illegible] мистров, Л. Андреев гэгшэд[illegible] статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: зрад[illegible] хиналтын органуудай ажал хүдэл[illegible] мэридэ зорюулагдаһан тусхай ма[illegible] териалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Но[illegible] тэрэнэй түрүүшын алхамууд» гэ[illegible] жэ Б. Доржиевай статья. Улас[illegible] хоорондын шэнжэлэл. Хилын са[illegible] наһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээ[illegible]

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Сэлэн[illegible] гэ дээрэ һайндэр болобо» гэ[illegible] фоторепортаж. АПН-эй матери[illegible]

Сэнхир экран

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА. 19.00 — «Түүдэг» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан телевизионно журнал. 19.30 — «Саяан уулын хормойдо, Шуше нютагта» гэһэн телевизионно очерк. 19.50 — «Ху[illegible] ба байгаали» гэһэн дамжуулга. 20.30 — телепанорама. 20.50 — «Кулисные пары» гэһэн киножурнал. 21.00 — «Партийна ажабайдал» гэһэн дамжуулга. 21.3[illegible] — концерт. 21.40 — Хабаровс[illegible] хизаарай драмын театрай зүжэ[illegible]

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-04528. Заказ № 1015.